

Антропософски вести

Брой 71
ЙОАНОВДЕН
ЮНИ 2021 г.

ИЗДАВА СЕ ОТ АНТРОПОСОФСКОТО ОБЩЕСТВО В БЪЛГАРИЯ

Антропософията е път на познание и себеразвитие, който обхваща сферите на философията и науката, изкуството и социалния ред, предлага духовно-научни методи за развитие на истинско осъзнаване на реалността, дава обективно обяснение за човешката и световна еволюция. Основателят – д-р Рудолф Щайнер (1861 – 1925 г.) предоставя на всяка индивидуалност в пълна свобода обективно да изследва и провери фактите, изнесени от него за видимия и невидимия свят.

СЪДЪРЖАНИЕ

2. Духовен поглед към съвременността. Политиците не са наши съвременници
4. Как ние постъпваме с мъдростта „София“, когато четем антропософски текстове в интернет
6. Човешкият образ божествен
10. За приятелството и свободата
12. Спомени за Рудолф Щайнер и Мария фон Сиверс. Отравянето на Рудолф Щайнер
12. Бил ли е Димо Даскалов ученик на Петър Дънов
14. Духовната ми учителка Вера Гюлгелиева
16. Новият полъх на празника на Възкресението
17. Летните сънища
19. Нови антропософски групи
20. Велосипедът
21. In memorem: Нека светлината те води напред и нагоре към сияйните духовни висини. . Светъл път, Юле
22. Нови книги
24. Симфонията на творческото слово
24. Антропософски групи в България

Мир на Земята – Алберт Щефен

Животът става по-светъл край мен,
животът става по-тежък за мен,
животът става по-богат в мен.
Стремя се към мир, живея в мир, обичам мира.

Из „Танц на мира“ – Рудолф Щайнер

ДУХОВЕН ПОГЛЕД КЪМ СЪВРЕМЕННОСТТА

През 1914 година в разговор с немската писателка Аделхайт Петерсен, Рудоф Щайнер изрича следните думи: „Когато войната свърши, всичко ще бъде напълно различно от това, което беше преди. Не знам дали ще ме разберете, ако ви кажа как ще се развият нещата. Но вие ще ги изпитате! Всичко, което е конвенционално ще се провали, ще отпадне от условията за живот. Човечеството ще навлезе в такъв етап от своето развитие, когато злото и лъжите трябва да станат видими! Те са вече там – злото, ужасът, лъжите, разложението – всичко е там, но все пак е прикрито! И трябва да се разкрие! Това ще бъде видно и в условията на живот на отделния човек – в браковете, в семействата, в приятелствата, във враждебността към другите и в цялостните житейски обстоятелства на хората и държавите. Вече няма да има задръжки към определени неща. И ще оцелеят, без да загинат психически, без да

бъдат увредени от онова, което идва, само онези хора, които са способни както отвън, така и вътре в себе си да могат да разграничат същественото от несъщественото! Това е много трудно! Изисква се непрекъсната будност, защото точно тук се крие най-страшната съблазън. Човечеството ще трябва да се бори с лъжата, с изконното зло!” Можем да се удивляваме и в същото време да се чувстваме респектирани от това колко пророчески са тези думи и колко точно описват днешната реалност - повече от век по-късно. Ще съумеем ли да отделим важните неща, да разпознаем истината, да приложим наученото от антропософията и да внесем импулсите на Духа във всички сфери на живота си? Ще успеем ли да съхраним в душите си изначалната духовна чистота и морална сила, дарени ни от Христос и да не допуснем да бъдем лъгани, манипулирани, заблуждавани? Така днес всички ние участваме в жестока и коварна война – войната за човешката душа!

ПОЛИТИЦИТЕ НЕ СА НАШИ СЪВРЕМЕНИЦИ

Политиците се стремят към неограничено влияние върху живота на гражданите. Но това не е тяхната задача.

Ние сме във война. Тя може да се чуе, почувства и помирише. Но къде са враждуващите армии? Законът на войната изисква яснота, знамена, униформи, армии, фронтова линия. Но ние не виждаме нищо такова. Няма демаркационна линия. Знамената и униформите са измамни. Фронтвата линия преминава през държави и провинции, през народи и жители, през граждани и правителства. Кой е врагът? Кой е съюзникът? Ние сме във война, но кой всъщност воюва?

Каква е задачата на политиците: да ръководят или да управляват?

Едно правителство със своята армия от политици, служебни лица и съветници би трябвало да бъде на предната линия в трудни времена и да се бори за своето население. Но то не постъпва така. Напротив, излиза, че най-голямата му грижа е да подчини населението и да упражнява контрол върху него. Така правителството става основна част от проблема. Сегашното време показва още по-ясно отколкото досега, че повечето политици не са приятелски настроени към народа; те не са истински наши съвременници. Тяхното съзнание сякаш е останало някъде в миналото, във времето на управляващите и управляваните. Те не са намерили своето място в нашата съвременност. Днешният независим гражданин, който носи своята собствената отговорност е чужда категория за средните политици, той не ги интересува, те не могат да направят нищо с него и го чувстват като тежест.

Защо е така? Защо политиците не уважават отделния човек, а мислят, че трябва да поучават и насочват граждани-на – от чието име те в крайна сметка работят, и че всъщност

ги третираат като поданици? Причината за това не може да бъде качествено им образование или богатия им професионален опит. Напротив, в много случаи и двете не са дори задоволителни. Въпреки това политиците непрекъснато създават впечатлението, че не са избрани да ръководят, а да управляват. Това, което може да се почувства в чиста форма у политик като Макрон, например, който си мисли, че е най-малкото възкръсналия Наполеон, и дори може би Юпитер, за съжаление се вижда навсякъде и във всякакви разновидности.

Какво осветли „короната“

Наблюдавайки събитията и мерките в течение на историята с короната – короната, която е както много показателна, така и много потайна – едно нещо изпъква съвсем очевидно: изключително силният политически импулс в цяла Европа и в целия свят веднага да отнемат правата на гражданите. Политиците искат да установят правила за поведение на гражданите, да ги принудят да спазват тези правила, да ги наказват, да ги шпионират денонощно чрез електронно корона приложение, да регулират източниците им на информация, да ги накарат да се преглеждат, ваксинират и т.н. Опиянени от власт, политиците искат да имат неограничено влияние върху живота на гражданите и тяхната съдба. Но това не е тяхната задача; те просто не са призвани за това. Политикът, който има такива стремежи, не знае мястото си. Но тъй като политиците открито се стремят тъкмо към това, те докарват гражданите до пределите на тяхната способност за въображение.

Развитието на способността за въображение

Някои хора, в своята покорност и послушание защитават носенето на маска като знак на солидарност, а други се изразяват смело в дискуссионни групи, организират петиции и митинги или пишат „открити писма“, призовавайки политиците да си подадат оставката. На гражданина, на „нормалният“ човек, му е трудно да си представи, че „неговото собствено“ правителство постъпва така с него и макар понякога да подозира, че става въпрос за нещо много по-различно от неговото здраве. Той несъзнателно се надява, че всички мерки, които се вземат, имат някакъв смисъл и че той не трябва да им се противопоставя. Трудно е да си представи човек защо много неща са такива, каквито са. Но ние ще трябва бързо, много бързо да развием способността и смелостта да разберем това, което виждаме, за да схванем какво става пред очите ни, на какви събития сме свидетели и жертви днес, или може би дори съучастници.

Демократично неспособни

Днешните среднестатистически политически играчи не могат и не искат да се ангажират с други мнения. За тях е отвратително да се опитват да виждат нещата така, както ги виждат техните опоненти. Те не искат противоречиви възгледи. Жертва на собствената си мания за власт, те третират като поданици хората, които са ги избрали да ръководят страната и на които те служат. Фактически, те са неспособни да бъдат демократи.

Те вече не считат, че хората са суверена, а собствената им политическа каста. Това може и да е било оправдано в някои минали епохи, но днес то действа като нещо чуждо, нездравословно и патологично в обществото, и води до катастрофални резултати и нещастия.

Чувството за истина, специализираното познание и чувството за отговорност не играят главната роля при политиците, те получават изключително високи заплати и може би затова си мислят, че са много важни и ценни. Те вече не смеят „да излизат сред хората“ без бодигардове и за сметка на данъкоплатците имат специални части, обучени да ги защитават от разбунтувалите се граждани в критични моменти (Европейският жандармерийски корпус EGF). Такива събития не могат вече да се прикриват с цензура или „проверка на фактите“. Но човек може да ги разбере, а не просто да ги гледа с празен поглед или да отвръща поглед от тях.

Слизане в абсурда

Тъй като вече се мислят за владетели, в ръцете на които е дадена власт да определят доброто и злото, демократичните процеси са маловажни за политиците и те нямат търпението да се занимават с тях. Това, което те искат, е добро, а тези, които не го искат са лошите и следователно – техни „опоненти“. С такова убеждение те ходят на работа. Истината е подчинена на целта им, както безочливо и нагло заявява Жан-Клод Юнкер. Това, което трябва да стане, ще стане. Гражданите няма защо да се питат. Така че става въпрос само как да се справят с последните остатъци от демократичното съзнание на гражданите, ако е необходимо, с липса на информация или невярна информация, сплашване,

изборна измама или чисто насилие. Целта оправдава средствата или целта „одобрява“ средствата. И така, гражданите наблюдават обезверени как изчезват основните им права, а парите им платени за данъци се разпиляват по целия свят за нелепи проекти. В същото време се вижда как някои хора в собствения им град и квартал търсят препитание от кофите за смет.

И сега, маскирани и принудени да вървят на разстояние от съгражданите си, хората вече стават опасност за самите себе си – изолирани и самотни. Ако това се превърне във все по-голям източник на раздразнителност в човешкото общуване, радостта от почивката сред природата също става все по-голям проблем. Във Франция ако някой си свали маската на широк и безлюден плаж, подлежи на наказание, а в нашите гори обикалят глутници вълци. Символично е, че политическата регулация от ЕС разрешава на кръвожадни хищници – които са под закрила – да бродят и убиват пасищни животни. В същото време, откритите писма и петиции показват, че „гражданите“ все още имат съвсем невярна преценка за днешната политическа каста. Човек не може да говори с тази порода хора, използвайки морал, съвест или дори факти. Несмушавани, те продължават своята „работа“, целта на която първоначално е неясна за нас.

Кога някой полудява?

Ако политикът не слуша гражданите, както би трябвало да прави, тогава кого слуша? Политикът разполага с цяла армия от лобисти, НПО-та и високоплатени съветници. Днес, в контекста на „короната“, за да дадем само два от многото примери, имена като тези на Джордж Сорос и Бил Гейтс са всеизвестни.

До неотдавна все още се усмихвахме снизходително, ако стане дума за някой, който се считаше обсебен от налудничави идеи, предупреждаваше настоятелно за опасности, виждани само от него, разгорещено предлагаше средства за спасяването на цели градове или дори страни. „Да, г-н Майер, ще внимаваме“. На помощ му се притичваше някой свещеник, а ако станеше твърде агресивен или опасен, биваше затварян.

Днес такива хора са консултанти, приятели на политиците, политиците зависят от тях, изказват им благодарности и ги уважават. Интервюират ги по телевизията, те напътстват президенти и правителства, а от Брюксел (ЕС) им дават милиарди евро субсидии, за да реализират идеите си. Ако погледнете тези идеи от известна дистанция, със сигурност ще признаете, че това е истинска форма на лудост. Защото кога някой полудява? Когато живее в различна реалност от истинската, но упорито настоява, че неговият свят е всъщност реалният.

Ако някой съвсем сериозно иска да контролира населението в целия свят, независимо дали „от загриженост“, от алчност или жажда за власт, и да принуди всички да се ваксинират и чипират с аргумента, че „Няма друг избор. Няма друга алтернатива“, човек трябва да се запита дали това не е лудост.

Ако някой, който силно се надценява, няма капка уважение към свободата и отговорността на отделния човек, а

иска да принуди цялото човечество да бъде „здраво“, тогава ние всъщност навлизаме в областта на патологичното или дори злонамереното.

Такъв човек е загубил нещо съществено човешко. Той или тя може би дори не вижда същността на човешкото същество и затова има съвсем погрешен поглед върху себе си, себеподобните си и своето значение в света.

Затова не може да се очаква от такъв човек да действа човешки отговорно. Това на свой ред означава, че обкръжението трябва да се погрижи той да не може да причини зло.

Но сега става точно обратното и то в целия свят: политиците и пресата полагат всички усилия да натрапят тези болезнени и нереални мисли в обществото, да заменят реалния свят с нереален. Ето как нереалното става „реално“ и води човечеството към катастрофа.

Нечовешкото като „спасение“ на човечеството

Вижда се, че нещо излиза съвсем извън контрол в това отношение, защото нечовешкото се предлага като „спасение“ на човечеството. С постоянно манипулиране на цифри положителният тест за вирус се представя непрекъснато като „инфекция“, икономическите основи на човешкия живот се разрушават и, както в Шилеровата драма „Вилхелм Тел“, гражданите са принудени под заплахата от наказание да вършат безсмислени и нечовешки действия. Покриването на човешкото лице вече се предполага, че е знак за солидарност, дори любов. Да пазиш дистанция от другите сега е социален акт, да оставяш хората сами е грижа за тях. Бабите и дядовците ни умират самотни, жените раждат в изолация, доверчивите деца гледат учудени нагоре към маскираните възрастни, образованието и обучението са парализирани, икономиката е разрушена, планирането на бъдещето е осуетено, въведена е цензурата.

Макар че манипулирането на числата беше разобличено и отхвърлено в детайли няколко пъти, това изобщо не разтревожи политическата каста. Те не са впечатлени и продължават да си играят с числата. Очевидно е, че искат да печелят време. В какво са се превърнали думите? Те са станали средство за определена цел. Не е необходимо устата на политика да произнася думи, основани върху реалността. Думите са вече оръжие, инструмент за борба. И ако една дума не работи, използва се друга.

„Докато позволи здравната обстановка“ означава „Аз решавам кога позволява здравната обстановка“. Епидеми-

ята ще приключи, „когато има ваксини“. Защо? Едно заболяване приключва, когато човек оздравее. Играе ли някаква роля начинът на оздравяване? Следователно, това всъщност означава: „Ние няма да отпуснем мерките преди да имаме ваксини“. И тогава те ще са „на разположение“ на всички, което означава: „Тогава ние ще принудим по някакъв начин всички да се ваксинират“.

Към какъв свят сме тръгнали, ако думите вече не отразяват реалността и истината? Ако нечовешкото става „средство за лечение“? Такъв свят няма да бъде свободен.

И ето че сме във война

Тя може да се помирише и почувства. За какво се борим? Дали изобщо се борим?

Борят се два свята. Нереалният, паралелен свят се стреми да си проправи път и незаконно да измести реалния свят. Тъй като това е недопустимо, използват се неистини. И във всичко, което се разиграва, врагът са гражданите. Те трябва да бъдат разклатени. Защитата им трябва да се отнеме, както и тяхната култура, и да им бъдат отказани основите на живота. Тяхната съпротива срещу централизирано насочения, глобализиран свят, трябва да се унищожи. Защото в стремежа към централизация може да се види лишената от въображение, нечовешка алчност за власт. Непрекъснато ни се представят нови доводи по пътя към тази централизация – сигурност, човешки права, справедливост, световен мир, благоденствие за всички, климатични промени и устойчивост. Или „Всички заедно срещу короната“. Какво е станало с думите? Това, което трябва да стане, ще стане.

А целта е човекът да застане в света като победен опонент, без свобода, без автономност, без дух, без семейство, без нация, без пол, без език, без мнение, без джобни пари, без нищо. Това, което той трябва върши, да одобрява и да мисли ще бъде определяно вместо него.

И така, днешната борба се води между привидност и реалност, виртуалност и действителност, измислици и факти, лъжливо здраве чрез ваксиниране и нормално човешко здраве. Но в крайна сметка, това е борба за самите хора. В нейния център е човекът. А срещу човешките същества се борят анти-човешки същества.

Арнолд Сандхаус

Списание „Съвременна епоха“

Превод : Диана Ботушарова

КАК НИЕ ПОСТЪПВАМЕ С МЪДРОСТТА „СОФИЯ“, КОГАТО ЧЕТЕМ АНТРОПОСОФСКИ ТЕКСТОВЕ В ИНТЕРНЕТ

Има много публикации за нарастващото представяне на духовните истини в областта на киното и за въздействието от този факт върху човека. Обаче няма публикации за това, какво означават филмовите продукции, обикновено карикатури, за тези истини и какви са последиците за тях, какви са последиците за самата „София“.

Ще се опитам да отговоря на този въпрос, изхождайки единствено от моя личен опит.

През древните епохи мъдростта се е предавала от човек на човек само чрез изговаряните думи. След съответната вътрешна подготовка, думите се пробуждат за живот в момента, с оглед на конкретната ситуация; човекът ги изговаря и после те упражняват въздействията си в неговия вътрешен свят.

В Египет и Месопотамия започва онагледяването на думите, те стават видими чрез йероглифите и клиновидната

писменост. От тогава мъдростта престава да е зависима от душевните сили на човека, които са я породили. Една мисъл, която е била вярна за тогавашните условия, може да бъде запазена през хилядолетията.

Независимо от възможността мъдрите думи да бъдат фиксирани, голяма част от мъдростта не е била поверявана на писмените знаци и е била съхранявана само в живото слово от един човек към друг човек. Висшата мъдрост, преподавана в мистериите, е била опазвана именно с помощта на живото слово. Но все пак винаги е съществувал стремежът за записване на спиритуалното знание – например в строго пазените надписи в пирамидите, както и в книгата на мъртвите.

Всеки вид запис е един вид принуда по отношение на мъдростта и за да я уравнишат древните философи и поети поддържаха една душевна нагласа, а именно – те вярваха, че извличат есенцията на мъдростта единствено чрез инспирацията. Те призоваваха музите, Аполон, или Исус Христос, за да бъдат инспирирани с едни или други мисли и да

се свържат с истината. Не напразно, не от суета познанието е било фиксирано върху папируса или пергамента – сега, изпълнени с преклонение, те трябва да се вслушат в себе си и да погледнат на писмения документ като на един вид богослужение. И тогава „София“ се спуска отгоре и навлиза в знаците на текста.

За да бъдат хората действително свободни, истината не биваше да остава привилегия на малцина избрани. Небесните сили позволиха изнамирането на печатарското изкуство. Но напечатаната книга не може да поеме топлината на човешкото сърце. Тя е резултат от един механичен процес. За „София“ тя си остана един студен предмет и трябваше да изпита редица прекеждия през вековете.

Обаче хората все пак долавяха, че има разлика дали една мисъл е записана собственооръчно, или с помощта на печатарската техника. Това беше забелязано още с отпечатването на Библията, т.н. Свето Писание. Но как хората трябваше да разберат, че има истини, които просто не могат да бъдат предавани по писмен път, нито да бъдат отпечатвани? Истини, които живеят само в непосредственото общуване между един човек и друг човек!

„София“ се нуждае от определени жизнени условия. Ако бъде обгърната от студ и механика, тя остава неподвижна. И в този случай нейният отпечатък върху душата е по-скоро мумифициращ, отколкото инспириращ.

Има не малко хора, които носят спомена за тези неща. Пасторът Валтер Войгт ми разказа как през втората световна война той, като немски войник в Гърция, се опитал да влезе в разговор с един гръцки ортодоксален свещеник. Той му показал своята Библия и казал на гръцки: „Ето моето Свето Писание“. Ортодоксалният свещеник поклатил глава и въз-

разил, че това не може да бъде никакво „Свето Писание“. После той му показал една саморъчно преписана Библия и със светнали очи казал: „Ето, това е „Светото Писание“! На другия ден, в ранното Великденско утро, Валтер Войгт чул затрогващия поздрав „Христос възкресе“ от устите на няколко гръци и едва тогава реално усетил Христовото присъствие в тези думи.

През 20 век злоупотребата със словото нараства до ужасяващи размери. При националсоциализма и другите диктаторски режими думите бяха употребявани дори в обратното им значение и служеха като средство за манипулации и пропаганда.

Но какво изживява „София“, когато изговореното слово е изтръгнато от живото общуване между хората, когато то бива не само записано и отпечатано, но и технически мумифицирано и може да бъде възпроизвеждано вечно? На каква принуда е изложена „София“? Може ли тя да диша в тази смразяваща ледена прегръдка? Какво става с нея, когато бъде пренесена на киноекраните и поставена в служба на

филмовите концерни, чиято единствена цел са финансовите постъпления?

След втората световна война положението стана още по-непоносимо. В старите кинозалони образите се прожектираха на екрана с помощта на електрически лампи, а днес хората са втречени в своите телевизори. В края на миналото хилядолетие интернет, като една гигантска Харидба започна безогледно да всмуква в себе си всякакви образи и думи. Успоредно с това се развиха и дигиталните техники. Както знаем те познават само 1 и 0, „да“ и „не“, „или – или“. „София“, която порано танцуваше в златната среда на междучовешките отношения, сега беше вмъкната в този леден свят на противоположности, в една сфера, която е подчинена на двоичността и която никога не ще познае средата.

Но Христос е олицетворение на средата. Той не може да има нищо общо с интернет и с дигиталните техники. Дигиталната област е напълно чужда на Христос. Той не може да присъства там по никакъв начин. И тъкмо в тази сфера беше поставена „София“.

По-лошо от това не бихме могли да си представим. Не бихме могли да постъпим по-неблагодарно и по-брутално спрямо „София“. Срамно за нас, хората е, че го допуснахме! Преди 2000 години ние разпънахме Исус Христос на кръста, а сега вкарахме „София“ в заледения, под-сетивен затвор, където тя е откъсната от Христос!

И нима е за учудване, че вече нямаме достъп до нея? Ето какво установявам аз:

- Аз разбирам напечатаните книги много по-добре, отколкото ако ги чета на екрана.

- Електронните книги не допускат до себе си пластичната сила на моето мислене.

Статуя на Мъдростта София – библиотека на Целз в Ефес

- Аз се свързвам по-добре с текстове, отпечатани аналогово, отколкото дигитално.

- Колкото повече софтуерни графики има в един текст, толкова по-трудно следя неговото съдържание.

- Колкото по-голяма част от една книга е вкарана в интернет, толкова повече губи тя своята духовна сила.

- Ето защо не бих искал моите текстове да са достъпни в интернет, смятам, че това е една измама спрямо читателя - той си въобразява, че има пред себе си напечатан текст, докато всъщност субстанцията на текста е дигитално разредена и фактически „всмукната“.

- Убеден съм, че много от проблемите, които днешните хора имат с разбирането на съчиненията на Рудолф Щайнер се дължат на факта, че тези текстове са дигитализирани и достъпни в мрежата.

В антропософията се говори за т.н. осма сфера. Там работят обединените противникови сили (Ариман, Луцифер и другите). Те искат да отмъкнат възможно най-много от субстанцията на реалния живот на земните хора, да съгъстят откраднатото и от него да създадат една планета, където човечеството да живее встрани от пътищата, които са му предопределили Боговете. Все повече ми се струва, че интернет (World Wide Web) е проявление на тази осма сфера. Дигиталният анти-свят непрекъснато отнема от хората самата субстанция на техния истински живот.

Когато вкарваме спиритуални текстове в интернет, ние създаваме мост между тях и осмата сфера. И тогава този, който иска да се потопи в тях, малко или много попада в капана на въпросната осма сфера. И може би онези, които с идеалистични подбуди пренасят антропософски текстове в интернет, ще вникнат в този факт и ще се нуждаят от известна помощ, за да понасят вината си спрямо „София“.

И така, много отдавна свещеното слово („ В началото беше словото...“) е не само изговаряно, записвано и отпечатвано, но и електромагнитно репродуцирано и все повече дигитализирано. Чрез дигитализирането то попада в една сфера, в която Христос никога не може да бъде намерен. Тази сфера е тотално дехристиянизирана.

След като бъде мумифицирано в интернет словото попада в областта на анти-сътворението, в осмата сфера. Ма-

шината на злото от филма „Трансформърс (2007), носеща белезите на Ариман, казва : „ Ние научихме човешкия език във WWW.“ Тези думи отговарят на истината. Когато пренасяме словото в дигиталната мрежа, Ариман веднага завладява Логоса, който някога беше олицетворение на Христос. Какъв драматизъм живее в нашето време! И колко слепи и невежи сме ние в нашите действия!

Ние предадохме на враговете най-святото, което имаме : Словото, носителя на „София“!

Всеки направен и гледан филм означава едно разкъсване на връзките между „София“ и Христос, както и помощ за силите на анти-сътворението, на осмата сфера.

Ние отново трябва да си върнем скъпоценното слово. На електронните медии и на интернет нека да предоставяме само несъщественото. След като сме застанали пред пропастта и всеки миг можем да пропаднем долу, ние трябва да потърсим сигурна почва под краката си. Ако осмата сфера застрашава да погълне мъдростта в дигиталната си пропаст, тогава сигурната почва за нас се явява отпечатаната книга, и най-вече : собственоръчно написания текст.

Да подпомагаме добрите книги е вече малък принос в защита на „София“. Да пишем колкото може повече с ръката си е най-доброто противодействие срещу всмукващата стихия на дигиталната пропаст. Нека да ценим качествата на добрата книга! Да върнем достойнството на личния почерк!

Обаче най-важният медиум между един човек и друг човек е именно изговореното слово.

В един задълбочен разговор, в една съдържателна лекция „София“ може да направи много повече за човечеството, отколкото във филмите с милионна публика.

Нейното въздействие зависи от качеството на словото, не от количеството. Докато има хора, които разговарят, така че гласът на „София“ да не бъде заглушаван, тя ще е готова да служи на човечеството. Няма нищо по-прекрасно от думите, изречени с обич и добросъвестност. Само тогава „София“ свързва човешките души с Христос.

Йоханес Грайнер
Списание „Gegenwart“, №4/2020
Превод: **Димитър Димчев**

ЧОВЕШКИЯТ ОБРАЗ БОЖЕСТВЕН

Муцуна и лице

Никоя друга част от човешкото тяло не разкрива нашия вътрешен живот така подчертано, както лицето. Изражението на лицето ни може да предаде не само непосредствените емоции, но и много по-дълбоки черти от характера – дали сме щедри или подли, консервативни или свободомислещи, коравосърдечни или добросърдечни, сериозни или лекомислени. Някой може да се опитва да ги прикрие, но такива душевни качества се отпечатват фино и едва доловимо върху лицето.

В изследването си на човешкия образ „Четене по лицето“, Норбърт Глас пише, че всичко, което човек може да допринесе на света – задачите, които е натоварен да изпълни чрез своята съдба – заедно с всичко, през което трябва да

премине и изстрада в живота си „е вписано в неговата същност, и в крайна сметка формира лицето му и го трансформира с годините“. (1) В хода на живота промяната в лицето е външното проявление на това, което човек е спечелил или загубил в своите вътрешни борби. Лицата на хората могат да станат по-благородни и красиви с възрастта, но могат и да загубят много от първоначалните възможности. Както отбелязва Николай Гогол, „Когато душите започнат да пропадат, лицата им също се израждат“. (2)

В това отношение човешкото лице много се различава от лицето на животните, което не се поддава нито на облагородяване и не претърпява морална деградация. Повечето от висшите животни имат муцуни – изпъкнал нос и уста – които по природа са ограничени, като приемат повече или

по-малко фиксирано изражение. Затова не можем да говорим за лице или образ при животните в истинския смисъл на думата: само човешкото същество има лице.(3) Муцуната не изразява индивидуалност по същия начин, както човешкото лице, а остава свързана със силите на наследствеността и „груповата душа“ на вида, към който принадлежи съответно то животно. (Фиг. 1)

Фиг. 1: Белоопашат елен

Затова разпознаваме някое животно, например местна катеричка, котката на съседа или елена на Фиг. 1 според неговата порода, големина и форма, както и отличителните белези по тялото му. От разстояние можем да различим и някое човешко същество по сходни индикации – цялостната му физика, начина, по който върви или дрехите, които носи. Но едва когато се приближим до него лицето му потвърждава кой е той или тя. Едва когато видим лицето на човека, чувстваме, че виждаме тъкмо него. Човекът в своята цялост присъства пред нас с лицето си. Лицето принадлежи единствено на него и изразява неговата неповторимост, както например непосредствено познаваемото открито лице на Гьоте. (Фиг. 2)

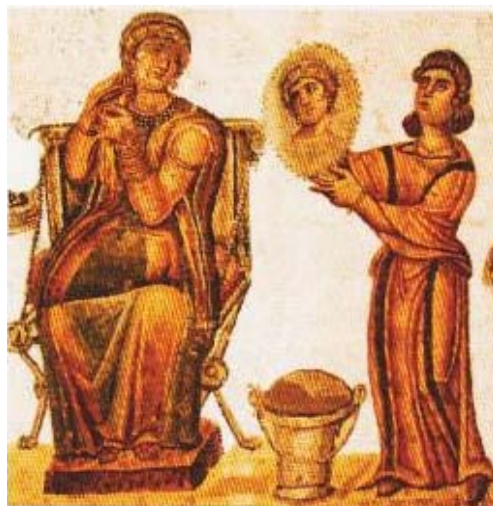

Фиг. 2: Гьоте на 42 години. Гравюра върху медна плочка

Личност и лице

Често се казва, че латинската дума „persona“ (с която се превежда гръцката „prosopon“) е маската, покриваща лицето на актьора на сцената. Въпреки че произходът може да е бил сценичен – маската, през която се чува гласът на актьора, думата „личност“ има и много по-широко значение, отвъд контекста на театъра. Освен маска, която се представя от актьора, тя е и личността, с която човек присъства. Гръцката дума „prosopon“ винаги е означавала „личност“ в този смисъл. В този смисъл, в римското съдебно производство, ищецът, ответникът и съдията също се наричат „личности“. (4) Не само защото играят роли в съдебна (за разлика от сценична) обстановка, но и защото всички те имат правен статут като римски граждани.

Включването на съдебното производство в значението на думата е важно, защото според римското право всички римски граждани са личности за разлика от робите, които нямат правоспособност. Според римляните робите са на нивото на животните и техните господари могат да правят с тях каквото поискат. Обичайна практика е робите, работещи на полето, в мините или в мелниците, да бъдат дамгосани на челото, с което лицето им трайно се обезобразява. По същия начин робите, служещи в домовете, се преименуват от собственика им, за да бъдат лишени от всякаква идентичност. По закон робът е „не-личност“ – на гръцки буквално „без лице“ и затова им се отрича специфично човешкия образ.(5) Тази „безличност“ може да се види в обърнатия поглед на робинята, която държи огледало пред лицето на господарката си. (Фиг. 3)

Фиг. 3: Римска аристократка с робиня, която държи огледало пред лицето на господарката си

Лицето на Бог

В Библията думата „лице“ означава „присъствие“. В няколко псалма от първата половина на първото хилядолетие (т.е. X-Vвек), псалмописецът умолява Бог да не крие „лицето“ си и да му позволи да „свети върху нас“. (6) В „Изход“, книга, написана може би през VI век пр.Хр. Бог драматично закрива лицето с ръката си, за да предпази Мойсей от присъствието си, „защото не може човек да ме види и да остане жив“. (7) След тази близка среща с огромната мистерия лицето на самия Мойсей така грейва, че хората се страхуват да

го приближат, и това се случвало всеки път, когато Мойсей отново общува с Бог. Макар че Бог го предпазва да не види лицето му, божествената светлина се отразява в човешкия образ на Мойсей.

Това е възможно да стане, защото, както се казва в книгата „Битие“, хората са създадени по образ и подобие Божие. Сякаш божественият образ отново грейва на лицето на човека, който е изживял тази близост с Бог. Библията описва как по-късно висшият свещенослужител излиза от своята светая светих в Йерусалимския храм целият светец, след като е стоял в божественото присъствие.(8) Но макар това присъствие да се нарича „лице“, лицето на Бог толкова превъзхожда човешкото лице, че е било забранено то да се изобразява.

Нещо подобно срещаме и в Корана, където думата „лице“ има същото съдържание на „присъствие“ и затова ислямският Бог също има „лице“. Както и в юдаизма, изобразяването на това лице би било светотатство. За повечето мюсюлмани светотатство е да се изобразява и лицето на неговия пророк Мохамед. Лицето на Бог принадлежи към съвсем друга категория реалност от реалността на преходния физически свят. В Корана четем:

„Всичко, което живее на земята е тленно, и все пак остава лицето на твоя Бог, величествено и прекрасно“.(9)

И въпреки оставането в една категория на живот отвъд смъртния свят, обитаван от човека, невидимото лице на Бог винаги е обърнато към човешките същества. То е отпечатало себе си в човешката душа и това ни кара да копнеем да застанем лице в лице с него. Да не направим това означава да отречем смисъла на собственото си съществуване. Затова иранският философ Сейид Хосеин Наср заявява, коментирайки разпространението на войнстващия атеизъм в съвременния свят:

„Човек не може да разруши лицето, което Бог е обърнал към него без да разруши лицето, което човек е обърнал към Бог, следователно всичко, което е вечно и нетленно в човек и е източник на човешкото достойнство, единствената реалност, която дава смисъл на човешкия живот“.(10)

За вярващия мюсюлманин именно божественият отпечатък в човешката душа ни прави истински човечни и ако успеем да я разрушим, ще загубим същинското си човешко достойнство. Човешкото лице, което не гледа лицето на Бог, би станало под-човешко.(11)

Човешкото лице на Бог

Осъдителното изобразяване на Бог в юдаизма и исляма не се признава от гледна точка на Християнството, поради неговата инкарнация. В лицето на Христос ние срещаме божествения образ с изцяло човешки качества. С други думи, лицето на Бог е станало лицето на човешкото същество. Разбирането на значението на инкарнацията е утвърдено на Първия вселенски събор, свикан от Константин в Никея през 325 г., който утвърждава също и че изобразяването на Бог в човешка форма е уместно. Това отново е утвърдено няколко години по-късно на Седмия вселенски събор (също в Никея) през 787 г., след вековни спорове между поддръжниците на преклонението пред свещените изображения и

иконоборците, които се стремят да ги унищожат. Седмият събор решително легитимира изобразяването на лицето на Христос на „свещените икони“. Иконата е свещено изображение защото показва не само човечността на Христос, но и неговата божественост. (Фиг. 4)

Фиг. 4: Икона на Христос от Сергей Рубльов, XV век

Освен разгорещените спорове за използването на свещените изображения, често се водят и бурни дебати за характера на трите лица от Свещената Троица – на латински „личности“, но на гръцки „духовни субстанции“ – и тяхната взаимовръзка. С развитието на християнската теология думата „личност“ придобива много по-дълбоко, мистично значение, отколкото преди това. Тя обхваща безмерната дълбочина на божествената същност, както и – според католическия философ Жак Маритен – „най-дълбоката, най-важната и скритата, най-съществуващата реалност“ в човешкото същество.(12) Тъй като божествеността на Христос обхваща и неговата човечност, ако хората искат да станат наистина личности, нашата човечност трябва да обхване и божествеността.

Ранните църковни отци са разбирали това много добре. При тях многократно се среща израза, че „Бог става човек, за да стане човечността божествена“.(13) С други думи, да си човек означава да носиш в себе си кълна на собственото си обожествяване, и нашата най-висша цел е да извървим пътя към истинското „оличностяване“, в сърцето на което е „theosis“ или обожествяването на човешкото същество. Затова да бъдеш личност означава да си на пътя на съзнателната работа, която да проникне нашата човешка същност с онази „най-дълбока, най-важна и скрита, най-съществуваща реалност“, която е по-голяма от човешката. Това означава да си на пътя на изявяването на възможностите, посети в нас от инкарнацията на Христос.

Засега ние едва можем да направим първите неуверени крачки по този път, но въпреки това утвърждаването, че тези възможности са залегли във всеки от нас е в центъра на християнското разбиране на това, какво означава да си човек. И още нещо, ако чрез Христовата инкарнация Бог е изявил своята божественост в едно човешко лице, то лицето на инкарнирания Бог освещава лицата на всички хора, и да

не се признае този факт означава да се приеме отношението на иконоборството.(14)

Преображение

Осветяването на човешкото лице е възможно само защото божественото присъствие може да се види във всяко лице. Красотата, която се излъчва от човешкото лице, ни напомня за божествеността, обитаваща във всяко човешко същество. Поетът Данте отново и отново описва грейналата усмивка, озаряваща лицето на любимата му Беатриче, докато тя го води из небесните сфери. В нея той вижда преобразеното човешко същество. „Свещената усмивка, грейнала на свято лице“ за Данте е откровение на обожественото човешко същество.(15) Всеки от многобройните му опити да опише красотата в „Небе“ е пресъздаване на неопишувателна лъчезарност, изгряла на нейното лице. С любовта си към Беатриче, Данте става свидетел на присъщата святост на човешкото лице. (Фиг. 5)

Фиг. 5: Данте и Беатриче
(Италиански ръкопис от XIV век)

В Източната църква има разкази за светци, лицата на които преминават през същото преобразяване, както и лицето на Беатриче. Един такъв разказ описва как един ден лицето на св. Серафим Саровски (руски светец, живял в края на XVIII и началото на XIX век) започва да сияе като слънце по пладне, „ослепително с най-ярката си светлина в средата на деня“.(16) За човешкото лице е възможно да блести, защото ние по принцип сме същества от светлина. В нас има вътрешен източник на лъчезарност, което ни е разкрито от Христос и е станало достъпно за нас чрез преобразяването му в присъствието на трима негови ученици на планината Табор, станали свидетели как лицето му „светна като слънце“.(17) Божествената светлина го облива толкова ярко, че дори дрехите му стават ослепително бели. Значението на това събитие според Евангелието на Матей е, че Христовата светлина живее във всяка човешка душа. Затова

всички „праведни“ са удостоени с подобно преобразяване.(18) Следователно, блажената Беатриче, както и светецът Серафим, черпят и проявяват тази светлина от дълбините на собствената си душа.

Религията на лицата

За онези от нас, които не са постигнали „праведност“ и които се чувстват доста далеко от постигането ѝ, утехата ни е, че макар и лицата ни да не могат все още да блестят като слънцето, всяко човешко лице има скрита възможност да разкрие това трансцендентално присъствие. Всеки от нас би трябвало да помни, когато върви по улицата, когато пазарува в магазина, когато се среща с приятели, че ние и всички хора, които срещаме – мъже, жени и деца – сме „живи икони“.(19)

В едно свое проучване, което прилича на дълга медитация за светостта на човешкото лице, известният теолог и преподавател по християнски мистицизъм Оливие Клемент, пише следното: „Християнството е религията на лицата. Лицето на Бог сред човечеството ни дава възможност да разпознаем лицето на цялото човечество в Бог“.(20)

Какво, в крайна сметка, означава да си „личност“ и да имаш човешко лице? Това означава да живееш със съзнанието, че хората са носители на божествения образ. Това съзнание се опитваме да внесем в ежедневието си, за да може то да навлезе в цялото ни отношение към света, да присъства в делата ни и да се прояви и на лицето ни, защото то е основата на нашата същност в света. Това означава също, че ние се обръщаме смело с лице към другите, знаейки, че то съдържа в себе си благородството, присъщо на всяко друго човешко лице. Затова, когато заставаме в света, ние осъзнаваме, че носим отговорност пред едно по-висше божествено-човешко същество, което иска всеки от нас да бъде истински и верен представител на човечеството. Тъкмо това по-висше същество се стремим да защитим от всички сили, насочени срещу човечеството днес – сили, които искат да ни тласнат в областта на под-човешкото. Следователно, да станем истински човеци означава да поемем тежестта на тази вътрешна задача и да обрнем към света лице, от което да свети „най-дълбоката, най-важната и скритата, най-съществуващата реалност“.

Джеръми Нейдлър

Превод от списание „Ню Вю“: **Диана Ботушарова**

Това е откъс от последната книга на Джеръми Нейдлър „Борбата за човешко бъдеще“, Temple Lodge, 2020. Авторът живее близо до Оксфорд, Англия. Читателите на „Антропософски вест“ имаха вече възможност да се запознаят с друг откъс от негова книга в брой 65.

- (1) Norbert Glas, Reading the Face (Норбърт Глас, „Четене по лицето“), Temple Lodge, 2008
- (2) Писмо до Жуковски, 1 януари 1848 г., цитирано от Michael Quenot, The Icon (Майкъл Куенот, „Иконата“), New York, 2002
- (3) Виж Hermann Poppelbaum, Man and Animal (Херман Попелбаум, „Човек и животно“), London, 1960

- (4) Adolf Trendelenburg, A Contribution to the History of the Word Person (Адолф Тренделенбург, „Принос към историята на думата 'личност'“), The Monist, 1910
- (5) също
- (6) „Псалтир“ 27:9, 30:8, 102:2. За лицето, което свети над нас виж Псалом 67:1, както и „Числа“ 6:24-26.
- (7) „Изход“, 33:20
- (8) Книга „Премъдрост на Ииуса, син Сирахов“, 50:57
- (9) Коран, 55:7. Виж също 28:88
- (10) Seyyed Hossein Nasr, „What is Man?“ (Сейид Хосеин Наср, „Какво е човекът?“), London, 1986
- (11) Пак там
- (12) Jacques Maritain, „The Person and the Common Good“, the Review of Politics, October 1946 (Жак Маритен, „Личността и об-
щото добро“, в Списание за политика, октомври 1946)
- (13) Например, св. Иринеи, св. Атанасий, св. Григорий Назиански и други.
- (14) Michael Quenot, The Icon (Майкъл Куенот, „Иконата“), New York, 2002
- (15) Данте, „Небе“ („Парадизо“), 23:59-60
- (16) Цитирано от Владимир Лоски, „Мистичната теология на Източната църква“
- (17) Евангелието на Матей, 17:2
- (18) Евангелието на Матей, 13:43
- (19) Kallistos Ware, The Orthodox Way (Калист Уеър, „Ортодоксалният път“), New York 1979
- (20) Olivier Clement, On Human Being (Оливие Клемент, „За човешкото съществуване“), New York, 2000

ЗА ПРИЯТЕЛСТВОТО И СВОБОДАТА

За приятелството е написано много по-малко, отколкото за любовта, на която са посветени цели планини от литература. Вероятно приятелството, като главна форма на човешките отношения, принадлежи на бъдещето. Разбира се, това не изключва неговото съществуване от далечни времена. Любовта, каквато я познаваме, в повечето случаи възниква спонтанно. Тя може да ни завладее против нашата воля – или поне често така ни се струва. Приятелството също е свързано с нашата воля, но това е една различна, освобождаваща воля. На всички човешки отношения е дадена определена степен на интензивност и свобода. За приятелство може да се говори, когато степента на интензивност и свобода е достатъчно висока. Съществуват две крайности. В първия случай отношенията са страстно интензивни, но не са свободни, а във втория така наречената „свобода“ почива върху безразличие и безсърдечност. Между тези две крайности лежат повечето отношения. Приятелството не противоречи на любовта и може да стане нейна висша точка, когато степента на свободата израства не за сметка на интензивността. В 15 книга на „Парсифал“ Волфрам фон Ешенбах е описал особено завладяващия момент на възникването на едно приятелство. Поразително е това, че описанието е удивително съвременно. И ако днес не разбираме този текст, това е свързано не с частично забравения език, а с факта, че ни е трудно да си представим описания феномен на съзнанието. Вътрешното развитие на Парсифал предначертава една такава промяна в съзнанието на съвременния човек, която тепърва му престои. Историята на приятелството между Парсифал и Файрефиц започва в края на четиринадесета книга. На тържествен празник в замъка на крал Артур, Парсифал е провъзгласен за голям герой, който е победил всички рицари. Но на този празник самият той е мрачен и изпълнен със съмнения. Повече от четири години той търси замъка на Граала, за да излекува Амфортрас, но не го намира. Замъкът на Граала може да бъде намерен само с разрешението на самия него. Парсифал се пита за значението на случилото се и страда от това, че отдавна не е виждал съпругата си Кондвиратур, най-красивата жена в света. „Търся чуждото изцеление, а губя своето“, оплаква се той пред себе си. „Какво друго трябва да направя?“ Той прилича на съвременен тийнейджър, който външно се поди-

грава на всичко, но в действителност болезнено търси смисъла на живота. След като прекара повече от четири години в непрекъснато търсене, той вече се чувства съсипан. Той поставя под въпрос всички усилия на живота си. Парсифал не може вече да търпи тържествата и решава да ги напусне. Решава просто да си тръгне, не за да търси отново Граала.

Спомням си думите на Кафка: „Къде отиваш, сър?“ „Не знам - казах аз - просто се махам оттук, просто се махам. Това е единственият начин да постигна целта си.“ „Знаете ли целта си, сър?“ - попита той. „Да - отговорих аз - махам се оттук, това е моята цел.“ В повечето случаи ние не следваме целта си, а представата си за нея. Това превръща в пречка самото търсене. В един момент тази представа трябва да бъде отхвърлена, за да може да се търси по-нататък с отворен ум. Този момент е известен на всеки, който полага сериозни усилия в медитацията или в изкуството. В началото на медитацията човек е пълен със сили. Но в един момент той трябва да достигне точката, когато изоставя целенасоченото търсене, когато тези ежедневни, познати досега идеи изчезват, вниманието става, така да се каже, „празно“, а волята - „безцелна“. Тогава човек не иска нищо друго, но не спира да се упражнява. След това, в тази „обърната“ съсредоточеност, може да възникне нещо ново, което да има скрито значение, винаги качествено различно от това, което преди се е предполагало. В този момент медитацията изведнъж получава помощ. До този момент е необходимо да се направи упражнението, което е трудно и уморително, но от тази повратна точка ученикът, носещ потока на медитацията, получава осезаема помощ.

В такова отворено, „обърнато“ състояние на духа, Парсифал оставя крал Артур и прпуска в гората. Гората е специално място за много срещи. В гората Парсифал среща първия противник, когото не може да победи и който става неговият истински „учител“. Това е брат му Файрефиц, който му помага и му дава точно това, от което се нуждае.

Великият езически крал, Файрефиц, се приземява на морския бряг с бойните си кораби в другия край на гората. Той ръководи армия, състояща се от представители на двадесет и пет различни народа. С видимо удоволствие Волфрам фон Ешенбах описва великолепието и богатството на Файрефиц. Бронята му и дори одеялото на коня му са укра-

сени със скъпоценни камъни, изпълнени с тайни, които му придават сила. И двамата герои, сами и непридружени, се приближават един към друг от различни страни на гората. Волфрам фон Ешенбах е много загрижен за предстоящата битка, той постоянно повтаря, че предстои ужасно събитие и би било по-добре той изобщо да не го разказва. Това фино иронично отклонение е допълнително доказателство за невероятната му модерност. Той проявява загриженост за Парсифал. По време на битката той постоянно му помага с добри съвети и се радва, когато той ги следва. За него е ясно, че силата на героите не зависи от тяхната мускулатура, а само от това колко добре разчитат на силите, които ги подкрепят. За Файрефиц такава сила е любовта и мощта на многото скъпоценни камъни. За Парсифал това е и любовта към съпругата му Кондвиратур и към Граала, както и към двамата близнаци Карденц и Лоенгрин, за чието съществуване, предполага се, той дори още не знае, защото те са родени, след като той напуска жена си. Така двамата герои се срещат насред гората. Възможността те да могат да се разминат изобщо не се разглежда. Те се хвърлят един срещу друг, като и двамата вярват, че са намерили противник, какъвто никога не са срещали досега. Битката им е описана невероятно драматично. Парсифал изглежда по-слаб и Волфрам фон Ешенбах му помага със съвети в точния момент. Проявява се ефектът на вълшебната сила на любовта на Кондвиратур. Парсифал успява да повреди неразрушимия щит на врага. В този драматичен момент Волфрам фон Ешенбах успява да каже на слушателите си, че всяко парче от шлема е с най-висока стойност. Парсифал се нахвърля и удря с всички сили по шлема на Файрефиц. Тогава се случва нещо изключително неочаквано: счулва се мечът му. Мечът, който той е придобил в дуел с крал Итер. По този начин той се оказва защитен от убийството на брат си.

Нека да си представим драматизма на този момент. Парсифал стои обезоръжен. Файрефиц изскача – само Бог знае какво ще се случи! Файрефиц може да убие Парсифал само с един удар. Но той не го прави. Вместо това той отпуска своя меч и го пита: „Кой си ти?“ Той му задава главния въпрос, който е скрит във всеки въпрос, задаван от двама души, които са се срещнали: „Кой си ти?“ Този въпрос остава неизказан при всяка човешка среща, но той може да бъде повдигнат само когато се откажем от враждебните си действия. Парсифал е принуден да се откаже от тях, защото мечът му е счупен. Файрефиц е всъщност героят на тази сцена. Той прави това доброволно. Този най-важен жест, тази трансформация на воинствената воля в реч той изпълнява, така да се каже, вместо Парсифал - той учи Парсифал.

Вие можете да се запитате: Защо изобщо тези рицари се бият толкова много? Защо трябва постоянно да се нападат един друг? Какво търсят? Тук намираме отговора на всички тези въпроси: през цялото това време те се търсят, търсят друг човек. Разказани са много битки, но едва сега, като погледнем назад, разбираме значението им: винаги е ставало въпрос за откриване на другия човек. Не става въпрос за победа или поражение, а именно за този жест: да оставиш оръжието и да срещнеш другия човек. След това не се споменава никакъв друг дуел на Парсифал - той вече

не се бие, а лекува. В разговора след дуела Парсифал и Файрефиц научават, че са братя. Не може да бъде иначе: винаги, когато успеем да спрем ежедневната си борба, да премахнем обвивката на упорития си егоизъм, ние разпознаваме в другите хора нашите братя и сестри. Твърде често забравяме, че всички хора са братя и сестри. Ако веднъж вдигнем козирката си и позволим на другия да види лицето ни, като Файрефиц и Парсифал, ставаме приятели.

Едва сега Парсифал може да стане новия крал на Граала и лечител на Амфортас. Кундри го завежда до замъка. Той може да вземе със себе си само един човек и този човек, разбира се, е Файрефиц. Когато Амфортас вижда Парсифал, той го моли да го убие, за да се освободи от страданието. Парсифал избухва в ридания, удря се три пъти на пода и задава известния въпрос: „От какво си лишен ти?“

Човек може да попита: какво иска да каже с това? Той определено знае от какво е лишен Амфортас. Защо трябва да го попита отново? Или това е риторичен въпрос? Разбира се, че не. Ако сериозно попитаме другия човек за нещо, ние признаваме неговото превъзходство в конкретния случай. Това важи и за обикновени въпроси. Ако попитам някого кога тръгва вечерният влак, аз го правя, защото самият аз не го знам, но се надявам, че другият знае отговора. Въпросът на Парсифал, разбира се, не е тривиален; напротив, засяга самата същност на Амфортас. И тайната е, че той задава този въпрос не на болния, страдащ Амфортас, а на неговия висш Аз, на истинския му здрав Аз. Всички останали виждат в Амфортас само болестта, но с този въпрос Парсифал се обръща към невидимата индивидуалност в него, стояща високо от себе си. В този момент истинският Аз на Амфортас се пробужда и се изправя. Благодарение на това той е излекуван, защото именно от това е бил лишен, от азовите сили. Божествената красота се излива върху него и той олицетворява неизменната връзка между небето и земята. Бракът на сестра му с Файрефиц увенчава историята. Враждата се превръща в приятелство. Волята, насочена към борба отначало се лишава от целта си. След това човек се открива за другия човек и става способен за приятелство. На следващата степен той може да притежава лечебна сила. Това са онези стадии, които нашето внимание преминава по пътя на упражненията във формата на мисловни представи. С гениална инспирация и с художествена лекота Волфрам фон Ешенбах ни е представил този път преди 800 години. Още колко години трябва да минат, за да започнем ние самите да вървим по този път?

Ласло Бесьормений

Ласло Бесьормений е унгарски учен, роден на 11 януари 1949 г. в Будапеща. Той е почетен професор и бивш ръководител на Института за информационни технологии към *Alpen-Adria-Universität*. По негова инициатива през 2005 г. е създадена наградата на Волфганг фон Кемпелен за историята на компютърните науки. Един от основните му трудове е посветен на обръщането на източника на научния начин на мислене: Слънчева и лунна светлина.

СПОМЕНИ ЗА РУДОЛФ ЩАЙНЕР И МАРИЯ ФОН СИВЕРС

ОТРАВЯНЕТО НА РУДОЛФ ЩАЙНЕР

След смъртта на Рудолф Щайнер често бях питана, дали слуховете за неговото отравяне са истина. През годините аз мълчах за нещата, които знаех. Сега се чувствам принудена да отговоря на слуховете с това, което знам и лично съм преживяла.

По време на Коледната конференция, вечерта на 31. 12. 1923 г. ние, няколко евритмисти в ролята си на сервитьори, обслужвахме гостите. Те седяха около малки кръгли маси в голямата зала на дърводелската работилница. Един коридор водеше от нея към гримьорните. Едната стая беше превърната в кухня, от която носехме на гостите чай, кафе и кекс. Аз носех чай по коридора, когато отделящата завеса се отдръпна и видях преbledнелия като сняг, втренчен в мен и стенещ д-р Щайнер. Бързо оставих чая на пода и му помогнах да седне на близкия стол. „Чувствам се много зле.“ – ми каза той. Исках веднага да доведе г-жа Щайнер и Ита Вегман, но той силно стисна ръката ми. „Донеси ми чаша вода и стой при мен.“ Тогава се появи г-жа Митчел и тичешком донесе водата, която д-р Щайнер изпи. Попитахме го какво се е случило и той отговори, че е отровен. Виждаше се, че изпитва ужасна болка. Беше потен и ледено студен. Ася Тургенева също се появи и аз реших да потърся помощ. Когато дойде г-жа Щайнер, на въпроса „Какво е станало?“ получи отговора: „Аз бях отровен. Как са другите членове на форщанда?“ Тя му отговори, че те щастливо разговарят, а тя се разтревожила от дългото му отсъствие.

След това трудно преместихме д-р Щайнер на дивана в неговия кабинет. Ася Тургенева отиде да доведе Ита Вегман, след което трите чакахме за новини пред вратата. След малко г-жа Щайнер излезе и каза, че д-р Щайнер иска да не

казваме нищо на никого за случилото се. После той беше преместен в неговия дом, където след лечение с мляко и медицински грижи се възстанови. До неговата смърт през март 1925 г. Рудолф Щайнер извърши огромна по обем работа, в това число и няколко лекционни пътувания и не може да се каже, че умря от отровата. Съгласно заключението на лекарите, причината за смъртта беше друга, но е вярно също и това, че след случилото се той вече не беше в добро здраве. Ние, Ася Тургенева, аз и г-жа Митчел, често се чудехме за случилото се тогава, но загадката така и остава неразрешена.

Илона Шуберт

Превод: **Йордан Димитров**

В своите спомени Еренфрид Пфайфер пише, че когато е бил в Америка, е срещнал човек, който му признал, че е отровил д-р Щайнер. С голямо усилие на волята си Пфайфер овладял агресивното си чувство към него. В други спомени или лекции от него съм чел, че отровата щяла да действа така, че д-р Щайнер да изглежда душевно болен в очите на хората само през определен ден на всяка седмица. Това показва с какви знания за връзката на дадено растение с определена планета и съответния ден от седмицата разполагат някои окултни братства. Но д-р Щайнер не само преодолял въздействието на отровата, но и задълбочил духовните си изследвания. Освен отравянето, с което се е справил сам, е било необходимо антропософите да засилят вътрешната си езотерична работа и така да противодействат на Ариман. Тогава д-р Щайнер нямаше да ги напусне само след петнадесет месеца. (бележка на преводача)

БИЛ ЛИ Е ДИМО ДАСКАЛОВ УЧЕНИК НА ПЕТЪР ДЪНОВ

Живеем във време, в което всеки сам, свободно може да определи своите духовни интереси без внушения от външни авторитети. Свободата е необходимост в човешкото развитие. Факт е, че съществуват много духовни течения в България.

Да напишеш кратка биография на Рудолф Щайнер, да представиш неговите изследвания за Духовния свят пред българския читател в резюме е похвално. Желанието да се публикува антропософия и да се разпространява сред хора, които живо се интересуват от нея в България също е много похвално. Това е направил Преслав Павлов на сайта petardanov.com¹. Но когато авторът иска да осветли антропософията от позицията на свое лично тълкуване, без да е разбрал какво всъщност е тя, тогава той се проваля, защото една теза с полуистини само пречи на обективната истина. Когато се прави едно внушение, винаги има някакъв скрит

мотив. Внушението отнема свободата на читателя и го кара да повярва на един външен авторитет, който е възможно да преследва друга цел, например – не тази да се вслушаш в себе си. Внушението изкривява истината.

Във връзка с твърденията за личността на Димо Даскалов в увода на тази статия на Преслав Павлов искам да кажа следното. Близко седем години по волята на съдбата бях в обкръжението на Димо Даскалов до неговата смърт и много добре познавах този скромнен човек. Знаех как живее, какви му бяха интересите, много пъти съм посещавал дома му. Той също често е идвал в моя дом. Имали сме много интересни срещи с него, превеждал е книги в дома ми и сме водили дълги разговори за антропософията.

Да напишеш, че Димо Даскалов е получил „духовна повеля“ от Петър Дънов – Учителя да превежда Рудолф Щайнер е едно внушение от страна на Преслав Павлов, което не отговаря на истината. Димо Даскалов е започнал да превежда Рудолф Щайнер още преди да дойде в България, още по време на престоя си в Румъния и после продължава това

1 <https://petardanov.com/topic/36074-важни-моменти-от-живота-на-рудолф-щайнер/>

свое дело до края на живота си. Това е било негово лично решение и никой не му е „повелявал“ да превежда книгите на Рудолф Щайнер.

Да... имало е среща между Димо Даскалов и Петър Дънов, за която той ми е разказвал и която се е състояла най-вероятно през 1944 г. след преместването му от Румъния в България през 1943-та, а не, както твърди Павлов, през 1942-ра. На нея Димо Даскалов задава на Петър Дънов няколко въпроса, но неудовлетворен от отговорите, престава да се интересува повече от неговото учение.

Голяма саможертва на Димо Даскалов бе да превежда и да разпространява антропософията в България. След това много хора, с много труд и с много средства направиха възможно тя да се издава и всеки да я чете на български език. Нейният път е този на здравето логическо мислене и изживяването на свободата в душата, чрез които могат да се осветлят скритите тайни на християнството и да се положат основите на едно общество, в което човек да живее в хармония както със себе си, така и с другите. Тя ни дава ясен поглед върху един нов социален ред, в който еготизмът няма да бъде така разрушителен, както сега.

Мнението на Преслав Павлов, че в дома на Димо Даскалов са стояли портретите на Петър Дънов и Рудолф Щайнер, е само наполовина вярно. Истината е малко различна. Тези портрети не са стояли на писалището му, както твърди авторът. В спалнята му действително е имало портрет на Петър Дънов, но той не е бил сложен там от Димо Даскалов, а от неговата съпруга Динка Даскалова. Тя четеше беседите на Петър Дънов. В дневната обаче, където посрещаше гостите си, на стената стоеше портретът на Рудолф Щайнер, лично закачен от него. Библиотеката му беше пълна – основно с трудовете на Рудолф Щайнер, изпратени му от антропософи от Гьотеанума. Голяма част от тези книги по-късно бяха иззети от Държавна сигурност и повече не бяха върнати.

Димо Даскалов беше много интелигентен и мъдър човек, знаеше пет езика и разговаряше, изслушвайки спокойно своя събеседник. Той не внушаваше, а казваше: „Ти си свободен сам да си съставиш представа за това, което четеш. Необходимо е да бъдеш обективен и искрен със себе си.“ Димо Даскалов ценеше свободата на своя събеседник. Той беше авторитет за нас, но никога не използваше своя авторитет и не злоупотребяваше с него. Говореше за антропософията с вдъхновение и я изживяваше с цялото си същество. Около него бяха още Петко Абаджиев, д-р Димитър Димчев, Йордан Димитров, Катя Абаджиева, Татяна Димитрова и Пламен Паунчев (вече покойник), които много добре си спомнят живота му и могат да потвърдят моите думи.

Третата неточност, която допуска Преслав Павлов, е твърдението, че Рудолф Щайнер „директно“ е заръчал на Боян Боев да се срещне с Петър Дънов. Това ставало ясно от писмата на Боян Боев до него. Но в тези писма, общо четири на брой, никъде не фигурира подобна заръка, а името на Дънов изобщо не се споменава.² В писмото от 1916

г., за което говори авторът, няма никакви догадки за това „кой е Учителят“, а само общо желание на Боев за повторна лична среща с Щайнер, на която да бъде обсъдена някаква личност, без да се споменава името ѝ. Нищо повече от това.

Авторът също говори и за други, „писмени спомени“, без да уточни чии са те (вероятно на Боян Боев), в които се обсъжда същият въпрос, но не е посочил нито самите спомени, нито източника на информацията си. Според него, от кореспонденцията на Боев с Щайнер било видно, че тя е водена от името на Дънов. Но и това не става ясно от тези писма, само последните две от които датират от времето на срещата на Боев с Дънов. За съдържанието на едното вече казахме, а в другото, освен общите поздравии, само се иска разрешение за издаването на една вече издадена (нелегално) книга на Щайнер в България. В него Дънов също не е упоменат, нито каквото и да било, свързано с него. В него също няма никакви догадки.

Фактите говорят за това, че от страна на Рудолф Щайнер няма отговор на писмата на Боев, както и че в самите тях не е казано нищо съществено. Вероятно авторът много е желал с помощта на внушения да докаже и изложената си на друго място теза³, а именно, че Петър Дънов е световният Учител по подобие на Димитър Мангуров, който обявява Петър Дънов на новия Бодхисатва⁴, което всъщност е едно и също. В неговия случай от написано не се разбира произхода на информацията, не е указано откъде са взети цитатите, а читателят остава с убеждението, че авторът е много начетен. Дадена теза се изгражда с помощта на командата „copy-paste“, копират се цели страници от трудовете на Рудолф Щайнер и се представят като свои. С „copy-paste“ може да се сътвори всякаква теза. Накрая се прави едно внушение и се публикува материал, който не отговаря на обективните факти. А трябва да е ясно кои са мислите на Щайнер и кои - на автора.

Преслав Павлов използва същия похват и в увода на своето представяне на антропософията на Рудолф Щайнер. Могъл е да се обърне към официално регистрираното Антропософско общество и да потърси съдействие, но не го е направил, защото е трябвало да внуши на читателя своето лично мнение и своята субективна „истина“, като цитира различни, недоказани гледни точки от последователи на Петър Дънов.

Той внушава на читателя, че Димо Даскалов остава докрай последовател на Петър Дънов. Но това не отговаря на истината. В началото, когато се прибира в България през 1943 г. (факт, който той оспорва, независимо от данните, публикувани от Антропософското общество и споделяни от неговата все още жива дъщеря), той среща своята съпруга в София и там се запознава с беседите на Петър Дънов. Но след срещата си с Петър Дънов през тази или следващата година (точно коя вече никой не може да каже), той разбира, че трябва да продължи да изучава и превежда трудовете на

3 <https://bgmart.blog.bg/drugi/2020/05/18/bodisatva-li-e-bil-petyrdynov-uchitelia.1711249>

4 <https://bgmart.blog.bg/drugi/2020/05/31/otkrovenieto-i-sintezyt-nadimityr-mangurov.1713174>

2 Виж изследването, посветено на този въпрос: <https://bgmart.blog.bg/drugi/2021/01/29/1706855>

Рудолф Щайнер, оставайки верен последовател на антропософията до края на живота си. Той работи с всички сили за разпространението ѝ сред българския народ.

Когато развиваш дадена теза, тя трябва да се основава на истината, а не на полуистини или неверни внушения. Всеки автор е свободен да представи своята гледна точка така, както е преценил, на базата на своята морално-етична ценностна система. Ако е заимствал дадена идея от друг автор, трябва да посочи името му, но ако не осъзнава тази отговорност, тогава със сигурност има скрит мотив да прави това. А той вероятно е следният: да се игнорира антропософията за сметка на личността на Петър Дънов. Именно това се постига с твърдението, че Димо Даскалов е превеждал антропософия на български по „повеля“ на Петър Дънов – Учителя. Така се внушава, че един от основателите на антропософията в България е бил едновременно последовател и ученик на Петър Дънов.

Това, което Димо Даскалов направи, изминавайки своя труден път към истината и усилията му да изгради основите на антропософията в България, го направиха един велик българин, един истински християнин. За да запазя честта му, реших да напиша това кратко изложение. Не искам да противопоставям антропософията на учението на Петър Дънов и не това е целта ми. Всеки е свободен сам да решава кой път да избере. Познавам много стойностни и интелигентни хора, които продължават да четат и да се вдъхновяват от беседите на Петър Дънов. Проблемът идва от една малка част активни и много агресивни негови последователи, които не разбират какво четат. Използвайки всякакви методи, те налагат личността на Петър Дънов над всички други и така компрометират учението му за Любовта, което той

проповядва сред своите последователи. Те налагат своите субективни гледни точки, които не отговарят на обективната истина.

Мнозина от антропософите в България също са минали в началото на своето духовно развитие през беседите на Петър Дънов, включително и аз. Но Димо Даскалов ни отвори очите за антропософията и чрез опита си ни помогна да видим живота под друг ъгъл. Той показа на всички, които бяхме през последните му години около него, как да я разберем правилно, как да бъдем искрени със себе си, как да живеем без да отнемеме свободата на другите.

Нека оставим всеки сам да избере своя път на развитие. Засега тези две духовни течения - антропософията и така нареченото Бяло братство са разделени. Вероятно атаките срещу антропософията ще продължат по същия начин. Онези, които не могат да разберат генезиса на това духовно течение, ще продължат да се опитват да го задушат.

Авторът Преслав Павлов говори и за „българите“, които разполагат с нужните условия да преодолеят материалните изкушения и заблуждения, целенасочено внасяни в човешкото съзнание чрез системни атаки на ариманически духове. Неверните внушения, които той прави, обаче, дали не работят точно за тези ариманически духове, които най-много се страхуват от Истината?

Бъдещето е на мъдрите, смирените, живеещите в истина търсещи души, в които все повече ще свети новото Слънце – Христос. Не малкото ето, а Христос, който ще свети в душите, ще даде силата този импулс да бъде внесен и в Общността. Мъдрост, Любов и Живот чрез Истината са пътеводните знаци това да се осъществи.

Недялко Абаджиев

ДУХОВНАТА МИ УЧИТЕЛКА ВЕРА ГЮЛГЕЛИЕВА

След смъртта на любимия ми съпруг Драго получавах инспирации, послания, откровения, предсказания. Драго ми говореше чрез мисли, които знаех, че идват от него. Това в началото ме уплаши. Мислех, че полудявам от скръб, че получавам раздвоение на личността.

С нашето академично образование и материалистически мироглед нищо не знаехме за прераждане и карма, за живота на душата след смъртта, за връзката между душите на мъртвите и близките им на земята. Бях дълбоко вярваща в Христос. Той ми даваше сили да се справям с най-тежките проблеми и изпитания. Христос ме направляваше, даваше ми кураж, когато в Коми, където работех като лекар, трябваше да спасявам хора в клинична смърт или в предсмъртно състояние.

Това беше Божията помощ, така бях възпитана и живеех винаги с вярата в Христос. Но нашата канонична църква не даваше никакви познания за живота на душата след смъртта.

Сега беше нещо съвсем друго. Починалият ми съпруг

ВЕРА ГЮЛГЕЛИЕВА
(26.01.1914 – 16.05.2007 г.)

Драго ми говореше и това беше истина, не въображение или фантазия. Защото нещата се случваха, както Драго казваше или предсказваше.

Аз трябваше да потърся духовна наука за обяснение на тези факти. И търсех дълго време - от 25 август 1977г., след като Драго почина, цяла година, до есента на 1978 г. Прочухах учението на Петър Дънов, Раджа Йога, парапсихология, но не получих цялостно обяснение на фактите, не срещнах духовна наука, която да ми обясни тези явления.

Най-сетне нишката на кармата ме свърза с Вера Гюлгелиева. Бяхме приятели с Николай Кафтанджиев – автор на документални филми с духовен сюжет и на биографична книга за Петър Димков. Когато разбра, че търся духовна наука, той ме запозна с Вера Гюлгелиева. Николай ме заведе в нейната гарсонiera, където живееше сама. Впечатли ме, че стените на коридора и спалнята ѝ бяха библиотечни рафтове, претрупани с книги.

От пръв поглед лицето на Вера сякаш ми беше познато. Като че ли вече се бяхме виждали. Кармичната, съдбовна

среща с подходящия човек се случва точно когато трябва, а не когато ние искаме. И така, трябвало е да имам търпение повече от една година, за да срещна Вера - подходящия човек за така необходимото ми обяснение на духовните явления и връзката ми с душата на починалия ми съпруг. Но човек не винаги осъзнава кармата си, за да прояви нужното търпение, спокойствие и равновесие и да се научи да чака това да се случи.

Вера Гюлгелиева беше красива жена, около 65 годишна, с високо изпъкнало чело, тъмни очи, хубав овал на лицето, изваяни черти. Беше със старинна прическа, с буйна, абсолютно бяла, гъста коса, направена на висок кок. Добре сложена, с хубаво тяло, среден ръст. Вера беше необикновена, достолепна дама, сякаш излязла от картина от миналия век. Имаше младо лице, без бръчки. Аз бях на 42 години. Разликата във възрастта ни бе 23 години, но това не пречеше на общуването ни.

Вера говореше на правилен, литературен, малко старинен език. Харесахме се и се разбирахме от самото начало. Разказах ѝ за моята болка и тя веднага започна да ми обяснява по духовно-научен начин за видовете свръхсъзнание: ясновидство, ясночуване, интуиция и за живота на душите след смъртта. Така започна моето обучение при духовната ми учителка Вера - изключително интелигентна, високо образована, владееща перфектно английски език, от който превеждаше на български. Тя обичаше литературата, изкуствата, историята.

Вера беше завършила американски колеж в пансион в Ловеч. Там е имала американска учителка по английски език Бърдин Джоселин. Тя била антропософ. Това е кармичната връзка на Вера с човека, който съдбовно е трябвало да срещне. Така от нея Вера е получила познание по антропософия - духовната наука, чиито основател е доктор Рудолф Щайнер. След това завършила английска филология в София.

Вера произхождаше от рода и семейството на богатите търговци на розово масло Гюлгелиеви, от където идваше и фамилното ѝ име.

Тя е работила в IBM като преводачка от английски език. Беше отдавна разведена, с една дъщеря Евка, която беше омъжена и живееше в собствена къща в Бояна.

Целият живот на Вера извън професията, работата и семейството е бил отдаден на нейната мисия - да превежда от английски език трудове на д-р Рудолф Щайнер и да разпространява антропософската духовна наука. Тя беше превела над 150 книги от трудовете на д-р Щайнер и имаше по няколко копия на циклостил.

През комунистическия период, в който живеехме, заниманията с духовна наука бяха забранени и затова тайно се отпечатваха книги на циклостил. Някой беше съобщил на КДС за тази дейност на Вера. Три пъти са идвали в нейния дом и са търсели духовни книги. Но с духовна помощ Вера била предупредена и успяла да прехвърли антропософските книги на друго място. Така успяла да се спаси от арест и лагер в Белене. Вера беше смел човек с много силни Дух и воля - тя не се уплаши, не спираше да следва своята кауза - на учител по антропософия.

Вера Гюлгелиева имаше малък кръг ученици, които се събираха в нейния дом да изучават духовната наука. Аз също се включих в този кръг. Там бяха Нина, Михаил, Поли, Краси, Рилка, Юлия, Борис, Александър, Стели, а по-късно и много други. Тя се занимаваше и индивидуално с моето обучение. Аз веднага започнах жадно да изучавам преведените книги една подир друга. Често след обяд отивах на среща при Вера в дома ѝ. Там имахме духовни разговори, които допълваха моето обучение. Вера имаше свои прозрения. Често ми е предсказвала неща, които после се случваха.

Вера Гюлгелиева беше даровита писателка. Написа прекрасни разкази, в някои от които описваше свои видения. Издаде сборниците с разкази „Светът на невидимото“ и „Черно и бяло“. В тях разказваше за своите видения, понякога свързани с легенди и предания. Вера Гюлгелиева имаше и голям талант на разказвач. Тя написа книгите „Аглика Ханъм“, „Седем притчи за любовта“, „Легенди за Каменград“. Авторка е и на три исторически драми, които се играеха в Благоевградския театър: в книгата „Критични моменти в българската история“ /„Битвите на Симеона великий“, „Райка - Добрило“, „По сипея / Самуил- цар“/. Вера беше ерудитран познавач на българската история. Тя беше изучавала всички източници от историята на България като учен историк. Вера казваше че е проникнала в свой минал живот, че е преродена болярска дъщеря от епохата на Второто българско царство.

Голяма радост за нас - от групата на Вера, беше падането на комунистическия режим на десети ноември 1989г. Най-после свобода, да не се страхуваме, че сме антропософи и имаме духовна литература. След десети ноември 1989 г. Вера основа свое издателство и издаде някои от преведените от нея книги на д-р Рудолф Щайнер.

Вера, макар и вече възрастна - на 76 години, продължаваше да ни обучава. Кръгът при нея се разшири, едвам се побирахме в тясната гарсонiera.

Тя често ходеше на антропософските празници в Стара Загора. Там беше нейният приятелски кръг от антропософи. Този кръг отдавна е бил основан от Димо Даскалов, който също е превел от немски много от трудовете на Щайнер.

Вера активно участваше в живота на антропософското общество в България. Бе станала член на Първи окултен клас в Англия. Участваше и при създаване на класа в България.

Вера Гюлгелиева ме импулсираше, стимулирала да разпространявам и аз духовната наука. Накара ме да подготвя и изнеса 10-12 лекции в голям салон в градската библиотека. Лекциите бяха главно за духовното устройство на човека. Вера казваше, че това е моя кауза и трябва да напиша книга. Разлепихме обяви на Университета, по улица „Раковска“ и пред библиотеката. Лекциите бяха много посетени. Имаше голям интерес - залата беше препълнена, предимно от млади хора, даже и правостоящи. Гледаха ме със светнали очи, а аз говорех вдъхновено, ясно и високо. После ми задаваха въпроси, на които отговарях изчерпателно. И така, на базата на тези лекции по-късно написах книгата „Духовните тела в теб“, която и до сега е много търсена.

Вера често ми казваше, че аз съм вече добре подготве-

на и след нея трябва да продължи работа в група.

Така след смъртта на моята духовна учителка изпълних нейното желание и основах кръг „Аристотел“. Вера и до сега присъства на нашите сбирки на „Аристотел“. Често тя ми дава знак от другия свят, за да ми помага.

На погребението на Вера изнесох надгробно слово за моята незабравима Учителка. Ето част от него:

„Вера беше духовна светлина за нас. Тя живееше с мисия – да въведе и внедри духовната наука антропософия в България. И за щастие преживя един дълъг живот, в който

успя да изпълни достойно тази мисия – да разпространи и предаде духовната просвета на много хора, които имаха импулс да я получат. Ние, нейните ученици, сме въведени и водени в духовния път от Вера Гюлгелиева. Тя промени живота ни с духовна светлина, за каквато душите ни копнееха. Защото антропософията е най-подходящият духовен път за европейца, за западния човек, тъй като познанието се постига с ума, с интелекта, мисълта, заедно с вярата в Бога“.

Иванка Кирова

НОВИЯТ ПОЛЪХ НА ПРАЗНИКА НА ВЪЗКРЕСЕНИЕТО

В своята встъпителна лекция на Коледната конференция от 1923 година Рудолф Щайнер подчертава, че цялото Антропософско движение е една служба на Бог. Пет години по-рано, малко преди началото на Първата световна война, той казва: „В бъдеще...всяко взаимодействие на човека с човека ще бъде един религиозен акт, едно свещенодействие. Църквите и техните външни институции във физическия свят ще загубят своята функция на поддръжници на религиозните вярвания...Ако църквите биха разбрали правилно своята мисия, то те не биха имали друга цел, освен да се откажат от физическия план на своето съществуване, за да служат за превръщането на целия живот в израз на свръхсетивния духовен свят.“ (Р. Щайнер, „Смъртта като метаморфоза на живота“, лекция от 9 октомври 1918г.)

В духа на тези думи отпразнувахме заедно светлото Христово Възкресение на 11.04.2021 г. в София – членове на Антропософското общество, приятели, симпатизанти, деца. Именно тази заедност, това взаимодействие на човека с човека в най-сакрален смисъл, бяха водещи през този ден. Те бяха светлият и изпълнен с надежда знак от бъдещето, озарил пределите на залата, пределите на празника, душите, лицата, делата на празнуващите. Тази заедност, взаимност на споделянето е характерна, разбира се, за всеки празник, но какво беше новото й съдържание в онзи ден? За първи път празникът ни събра в просторната светла зала на Валдорфското училище в София. Милена, един от началните учители, беше организатор, а от грижовните ръце на учителите бяха излезли вкусните сурови бонбончета и други деликатеси, с които домакините ни посрещнаха.

Денят започна с концерт. Артистичната програма беше впечатляваща с това, че показва колко усилен духовен и творчески труд кипи в момента под знака на антропософията в София. Първи пред публиката застанаха участниците в курса по Антропософска терапия чрез пеене. Пеенето в хор е задължителна част от учебната програма на курса, така че хорът постепенно укрепна, усъвършенства своя звук и се осмели за втори път да застане на сцена. Изпяхме три канона, една молитва и най-сложното произведение на този етап в нашия репертоар, „Ave Verum Corpus“ на Моцарт, под съпровод на пиано от Мила Наумова и под диригентството

на Бистра Дилияноф. Тук е мястото да отбележим, че именно участниците в курса по терапевтично пеене инициираха намирането на две пиана за Валдорфското училище и акордирането им, което беше един взаимно изгоден акт на добра воля. Последните три модула от нашето обучение проведохме именно в тази зала на училището срещу съвсем символичен наем. Трябваше ни пиано за нашата работа, но то беше не по-малко нужно и на залата, и на кабинета по музика, за целите на обучението на децата. След хоровото изпълнение ядрото на работната група представи две практически терапевтични упражнения, завещани от създателя на метода Валборг Вербек, които по своята същност са едно състояние на молитва. Така, с молитва, хорът предостави сцената на групата по сценична и лечебна евритмия под ръководството на Галина Бертелсен. Тази работна група се сформира и заработи по едно и също време с групата по терапевтично

пеене, така че в израстването си чувстваме една взаимност и братство, още повече, че няколко души участват и в двете групи: Анна Мелконянц, Даниел Захариев, Дилияна Конова, Петър Матеев. Вредиците на евритмичната група има ново силно попълнение от един по-опитен ученик, Теодор Назар, който преминава редовно обучение по евритмия в Англия. В момента, заради извънредната ситуация, Теодор е

в София и участва наравно с другите в работата на групата. Той и Алиа Салазар имаха солови изпълнения. В духа на празника групата представи едно упражнение от лечебната евритмия – ТИАОИТ, което Щайнер дава и препоръчва да се изпълнява около дните на равноденствие и пасха. Красиво сценично представяне от групата получи и евритмичният жест на Овена. За сетен път се убедих колко въздействащи са евритмичните миниатюри, жестове, стъпки, как променят и насищат пространството, как го изпълват със съвсем нов, възвишен смисъл.

Концертната програма завърши с няколко бисера от ранния и средния барок в изпълнение на камерния състав „Музика Антика“- София и неговите изпълнители: Йосиф Герджиков – пиано, Събина Йорданова – фагот, Константин Кожухаров – обой и флейта и Христо Маринов – флейта. Бароквата чистота и изящество на формата в произведенията на Ван Айк, Томас Морли, Орландо Гибънс и Вивалди за-

печатаха достойно и трайно вибрациите и настроението на Великденския празник.

След кратка пауза пред празнуващите застана доктор Трайчо Франгов. На ниска масичка пред него бяха подредени две изображения, свързани с мистерията на празника, запалена свещ, книгата на Рудолф Щайнер „Подготвителни етапи на Мистерията на Голгота“ и последният брой на вестник Антропософски вест. Не бих нарекла казаното от Трайчо Франгов през следващия час точно лекция. Думите му звучаха мистично, приказно, излъчваха вълнението му от смисъла на събралото ни събитие, представиха ни една натрупана мъдрост и дълбоко разбиране за връзката на човешкия дух с изкуството.

Историята, през която ни преведе доктор Франгов подобно на проповедник, започна с творческата и кармичната биография на художника Рафаел. Разказа ни за еволюцията на неговата душа през личността на пророк Илия, през съпричастността му към мистерията на Голгота в инкарнацията му като Йоан кръстител, за изящното му и леко присъствие през 15 век като художник, създал най-одухотворените мадонни и най-истинните образи и мигове от мистерията на Голгота и как това негово въплъщение подготвя следващото, най-ефирното, най-осъзнатото, наситеното с духовно спомняне негово въплъщение като поета Новалис или Новия Илия. Този встъпителен разказ не беше случаен.

Кармичната история на Рафаел, обобщил доктор Франгов, трябва да ни служи за личен пример – как да укрепваме своето съзнание, как все по-неотклонно да упражняваме духовно спомняне. Защото опитът на Новалис, пълната му осъзнатост за изминатия от него кармичен път, е един мост към бъдещето, един призив към нас да го последваме в този път. Без духовна осъзнатост и спомняне човек не е все още истински човек и не е готов да приеме Христовия Аз в себе си. Чрез жертвата на кръста и чрез чудесата Христос

изведе древните скрити мистерии от храма и ги постави на светло, на сцената на духовната история и това е неговият най-голям грях от гледна точка на юдейското посвещение, но и неговият безценен дар за нас днес. Делото на Христос е дело по свободна воля, извършено безкористно и от любов. От този момент човек е свободен да вложи колкото е нужно духовни усилия, за да постигне този идеал, за да извърви пътя до истинския човек.

В края на словото си Трайчо Франгов благодари на организаторите от Валдорфското училище, на всички събрали се за празника и специално приветства Георги Акабалиев, като представител на антропософите от Стара Загора. Денят завърши с почерпка и дружеска беседа в тесен кръг от съмишленици и приятели. В този кръг Георги Акабалиев ни изненада и трогна с подаръка, изпратен от съмишлениците в Стара Загора – финансова подкрепа за набирането на средства за закупуване на място за Антропософски дом в София. Благодарим за сърдечния жест, приятели. Да си пожелаем нови срещи, нови светли празници заедно.

На великденския празник, както обикновено, се радвахме и на артистичното и одухотворено присъствие на Богдана Вулпе. Никои не би си помислил, че такова събитие може да мине без нея. Чувахме бурните й аплодисменти след изпълненията, въздишките и „Ах, че хубаво!“ в тишината между тях. Почерпихме се за раждането на третото й правнуче Стела. Кой би помислил в онзи радостен ден, че само две седмици по-късно Богдана ще премине прага, ще остави след себе си един толкова пълноценен живот и духовен път на земята, за да поеме към новото си местоназначение и новите си духовни задачи, далеч от нас. Остава ни споменът в сърцето и общият път, по който да продължим с нейната сила и ентузиазъм.

Калина Радичева

ЛЕТНИТЕ СЪНИЩА

Способен ли е съвременният човек да долови разликата между своите летни и своите зимни сънища? Не, на сегашната степен на съзнание тази разлика остава недостъпна за него. За съвременния човек е твърде сложно да долови, че когато Азът и астралното тяло са извън физическото и етерно тяло, те се намират в имагинативния свят на планетите. А през лятото този образен свят е съвсем различен от другите сезони. Ние знаем, че през юни земната душа се намира в състояние на пълно издишване. Душевни сили на Земята са разлети навън в космическото пространство и са пропити със звездните и слънчевите сили. Дори на земната повърхност са отразени не земните сили, а силите на Слънцето и на звездите. Заедно със земната душа, човешката душа е отдадена на космоса. Увлечена от земното издишване, през юни човешката душа изживява своето звездно пътуване сред мировите пространства. Но за това свое изживяване съвременният човек е напълно несъзнателен.

През лятото цялата Земя е обвита от образни мисли и, в известен смисъл, можем да говорим за зимен свят и летен свят. Знаем, че имагинативният свят, който обгръща Земята, е различен през зимата и през лятото. Със своя Аз и своето астрално тяло всеки човек, е участник и в двата имагинативни свята през отделните сезони. Разликата между зимните и летните имагинации преди всичко е в техните очертания и контури. Когато спи през лятото, човекът е обвит от такива космически имагинации, които са ясно очертани и включват различни фигури. Докато човек спи, вътре в тези имагинации пребивава неговият Аз, заедно с астралното тяло. През лятото това, което живее в Аза и астралното тяло, оставя следи в духовно-душевната атмосфера. Всичко, което човек поражда в душата си, той изнася навън чрез своя Аз и, докато спи, това съдържание се предава на духовните същества. За тях това душевно съдържание има голямо значение. В разгара на лятото около Йоановден, човек може да се скрие

от духовните същества, защото гъстата мрежа от имагинации над него не им позволява да погледнат в човешката душа. През зимата нещата са други. Още с настъпването на есента около Земята започват да се носят неясни, откъснати фигури, а с настъпването на зимата духовните йерархии отново започват да поглеждат към Земята. Тогава човешката душа отдава на космоса това, което живее в Аза и астралното тяло. За съществата от висшите йерархии са твърде важни човешките чувства, а те са непосредствено свързани с годишния кръг на Слънцето. В GA 219 четем следните думи на Рудолф Щайнер: „За да се доближим през зимата до духовния свят, е от значение не толкова дали сме глупави или остроумни хора, а дали сме сърдечни или затворени и студени егоисти. Точно това се предава на космическия свят чрез годишния цикъл на Земята. А всичко, което мислим, остава на Земята. Ангелите и Архангелите изобщо не се интересуват от него. Да, когато надничат през Коледните прозорци, те се интересуват от нещо съвсем друго, защото, ако ми позволите този израз, сега те разполагат с по-високия „карат злато“, който могат да получат от духовно-душевната същност на човека. И тези по-ценни монети се отливат не другаде, а в „монетния двор“ на чувствата, там където живее и страда човешката душа. За космоса, скъпи мои приятели, мислите са само нищожни разменни монети. Но всяка нощ в тези нищожни разменни монети се вглеждат Боговете.“

Кой внася качеството на нашите мисли в близкия космос? Това е денонощният кръг на Слънцето, който е строго фиксиран. А годишният кръг на Слънцето пренася в космическите простори нашите чувства. Той също е строго фиксиран. Строгий ред на денонощния ритъм се отразява върху подреждането на нашите мисли, а върху нашите чувства и усещания се отразява равномерното протичане на календарната година. Изгубвайки в процеса на своята еволюция съзнателната връзка с това равномерно протичане на календарната година, човекът е изгубил и разговора с Боговете. Той се е превърнал в един космически отшелник, но този разговор може да бъде подновен при определени условия и усилия от страна на човечеството. В GA 223 четем следните думи от Рудолф Щайнер: „Когато хората се научат да мислят заедно с годишните времена, тогава към техните мисли ще се присъединят онези сили, с чиято помощ те ще подновят своя разговор с идващите от звездите божествено-духовни сили. Не от другаде, а от звездите хората са извличали силата да създават своите празници. Те са допълвали звездните основания със своите вътрешни човешки основания. Но сега хората ще трябва да създават и поддържат празниците, опирайки се на своите вътрешни езотерични сили. И тогава в разговора си с увяхващите растения, с умиращата природа, постигайки съответното празнично настроение, те отново ще влязат в разговор и с Боговете; към битието на Боговете те ще прибавят и битието на хората.“

Това ще се окаже възможно, когато хората отново се научат да свързват годишния кръговрат с духовния свят. Те ще могат да направят това, едва когато започнат да работят истински духовно и живо със своите мисли. Когато хората не само размишляват, а изживяват в мислите си духовните процеси на природата и растителния свят, Боговете отново

ще започнат своя разговор с тях. Изживяването на годишния кръговрат като духовен процес е най-късият път за излизането на човечеството от неговото космическо отшелничество. Изживяването на годишния кръговрат като дихателен процес свързва отново скъсаните връзки и връща идеята за съответствието и принадлежността между двата противоположни празника – Йоановден и Коледа. Всяка година след Йоановден Земята отново започва да вдишва. До този момент разлята в Космоса, земната душа бавно се завръща към земното си тяло. Получила космическите подаръци за тази година, човешката душа ги оставя да се вляят в Земния свят. В пътуването си към Коледа тя отново се свързва със собствените си сили. И това се повтаря всяка година, но не съвсем по еднакъв начин, защото по средата на пътя Някой идва на помощ. В (GA 223) Р. Щайнер казва: „Коледа изисква Йоановден, Йоановден изисква Коледа.“ Празниците взаимно си принадлежат и в датите им няма нищо случайно. Те не могат да бъдат разместени. Но могат да бъдат изпълнени с ново съдържание. Точно това би следвало да се случи с Йоановден – празника на бъдещето. Това е празникът, който е най-малко разбран до този момент. В една или друга степен всеки съвременен човек го проспива. Унесен в летния си сън, той не желае да се събуди. Както знаем, събуждането винаги е свързване на астралното тяло с етерното, които по време на съня са били разделени. А какво е болката? Тя е събуденото съзнание на астралното тяло. Дали съзнателната астрална същност наистина иска да се събуди? Да, тя би могла да се събуди по два начина. Единият е абнормният начин, който причинява болка. Другият е събуждане по лечебен начин, който предполага да успеем да се върнем към истинския духовен източник на съня. Обикновеното съзнание няма никакъв шанс да се доближи до действителната същност на съня и до истинското му значение. А за да стигнем до него, трябва да вземем под внимание ролята на дихателния ритъм, за който Рудолф Щайнер обяснява следното: „Ние живеем във въздуха, ние разгръщаме нашия дихателен ритъм във въздуха. Този ритъм е извънредно правилен. Всяко негово отклонение означава за човека някаква болест. Там навън, минавайки през едно междинно космическо пространство ние живеем в морално-протъкания космически етер, там ние изживяваме космическия ритъм. Това са два различни ритъма: човешкият ритъм и космическият ритъм. Впрочем, и двата са еднакво човешки...“ (GA 219). Изживявайки съзнателно описаните ритмични процеси, съвременният човек отново тръгва по пътя, който го води към изгубения разговор с Боговете и го извежда от неговото космическо отшелничество. Помощта, която ежегодно го очаква, се появява в края на септември, а това е космическото утро. Но за да не пропусне утрото, съвременният човек би могъл да направи усилие да се опита да се събуди малко преди това. Това „малко преди“ е полунощният час на годишния кръговрат – Йоановден, времето, в което летните сънища са най-дълбоки, а космическите имагинации, които ги обгръщат, са най-сгъстени и непроницаеми.

НОВИ АНТРОПОСОФСКИ ГРУПИ

Група „Михаил“ - Плевен

„Има време за всяко нещо, И срок за всяка работа под небето:

Време за раждане и време за умирање; Време за насаждане и време за изкореняване насаденото;

Време за убиване и време за изцеляване; Време за събаряне и време за градене;

Време за плачене и време за смеене; Време за жалене и време за ликуване; Време за разхвърляне камъни и време за събиране камъни; Време за прегръщане и време за въздържане от прегръщането;

Време за търсене и време за изгубване; Време за пазене и време за хвърляне;

Време за раздиране и време за шиене; Време за мълчание и време за говорене;

Време за обичане и време за мразене; Време за война и време за мир.”

Еклезиаст, Глава 3, Библията

Време за събиране на камъните.....Немилостива завеса се е спуснала над спомените ни. Свети само запалената свещ (защото беше спрял токът), на която четяхме „Петото Евангелие“ с Явор. В тъмнатата, в тишината, светът се подреждаше и истината заемаше мястото си (2000 г.). „Път към познанието на висшите светове“ ме повика от малка масичка, „Въведение в Тайната наука“ ...Появиха се Галина Трифонова и Красимир Адамов (2005 – 2006 г.), курсът по лечебна педагогика и социална терапия 2008-2010 година, подреждаха се фигурите върху шахматната дъска, камъните се събираха.....бурята на събитията връхлиташе бързо, устремно, после утихна и.....изчезна. Когато течеше Лечебно – педагогическият курс с финансова подкрепа от Герхард Херц (за закупуване на първите материали), Галина Трифонова, Красимир Адамов и Явор Анзърв, поставиха основи-

те на група за социална терапия „Христофорус“, която съществува и до днес, като се провеждат активни занимания два пъти седмично – музика, рисуване, готварство и други. През годините в групата се включваха различен брой хора, нуждаещи се от подкрепа и „душевна грижа“.

Почти едновременно с „Христофорус“ се създаде и групата за изучаване на антропософия „Светилник“, от Галина Трифонова. Групата се събираше в дома на Стефка и Свилен веднъж седмично. Членовете бяха малко – около седем човека. Започна се с работа по „Въведение в Тайната наука“, а по-късно - работа с биографията. По инициатива на Галя в Плевен са ни гостували Лиана Антонова, Светла Бисерова, Трайчо Франгов. Светла Бисерова ни даде теоретически и практически насоки за работа върху биографията. Трайчо Франгов е гостувал като лектор три пъти в Плевен, като последната лекция беше на тема „Азът и човешката душа“ през 2013 г. След преминаването на Прага през 2019 година на Галина Трифонова, събиранията спряха. Продължихме обсъжданията на лични срещи.

Суровият вятър на световните събития смразяваше душите ни и тих шепот от Безвремието нашепваше – не заспивай, не заспивай.

Този разказ не се получи добре, но предизвика нещо добро - подновихме срещите си два пъти месечно. Сега работим върху лекциите от цикъла „Езотерично разглеждане на кармическите взаимовръзки“. В тишината отново положихме Основополагащия камък, като че ли времето подскочи и се върна отново.....в истинския живот. И се нарекохме група „Михаил“ (приемник на „Светилник“) .....и време за мир“.

Моника Хаджиева

Антропософска група в Бургас

На 06.06.2021 г. в Равда се състоя учредителна среща на най-новата антропософска група в България. Събитието протече по инициатива на Димитър и Олга Колеви. Домакини бяхме ние - Недялко и Катя Абаджиеви, ученици на Димо Даскалов и учредители на първата антропософска група в Стара Загора.

В началото гостите разказаха за себе си. Димитър сподели за своя път към антропософията. Неговите духовни интереси се развиват от дълги години. Отначало се интересуваше от православно християнство, след това се свързва с евангелистите. През 2019 г., когато е в Чехия, той попада на книгите на Рудолф Щайнер. От сайта на Антропософското общество в България, чрез издателство „Даскалов“ си поръчва 20 книги. Отначало изучава антропософията сам. През лятото 2020 г. е командирован за един месец в Стара

Загора, където се запознава с Йордан Димитров и от тогава, заедно с жена си Олга често посещават сбирките и празниците там. Негова е идеята да се учреди антропософска група в Бургас.

Олга Александровна Колева е родена на 10.05.1971 г. в град Ашхабад, столицата на Туркмения. В началото на 90-те години семейството се премества в Бургас, откъдето е родом баща ѝ, който е българин. Тук завършва славянска лингвистика в Шуменския университет и финансов мениджмънд в университета „Асен Златаров“ в Бургас. Тя също има интерес към антропософската литература. Олга е писател и член на Съюза на руско езичните писатели в България. С нейно разрешение публикуваме разказа ѝ „Велосипед“ в този брой на вестника.

Споделихме своя антропософски опит през годините.

Недялко разказа за първите срещи на групата в Стара Загора с участието и под ръководството на Димо Даскалов, които се провеждаха в условията на нелегалност. След това разказът му се насочи към историята за създаване на антропософията от Рудолф Щайнер, а аз споделих как са се провеждаха антропософските срещи в течение на годините и какви бяха целите на тези срещи, като по този начин отговорих и

на поставения от Олга въпрос.

След кратка дискусия и обсъждане решихме срещите да се провеждат два пъти месечно, като за начало ще се разглеждат теми, свързани със съвременното положение от гледна точка на трудовете на Рудолф Щайнер по въпроса за троичния социален ред.

Катя Абаджиева

Велосипедът

Андрей не можеше да понася това русоляво момиченце с тънички плитчици. Нейната бледа кожа, осеяна с лунички, която буквално изгаряше до червени мехури под безпощадното ашхабадско слънце. Нейните ръчички с петна от възпалена кожа. Острите ѝ коленца в синини и драскотини под басмената рокличка, когато, натискайки с всички сили спиращките на колелото, скача от високата му рамка. Гумата издава рязък писък. Лепкав прахоляк покрива колелата и чипото ѝ носле. Момиченцето, търкайки носа си с длан, размазва полепналия прах на мръсни ивици и веднага от русолява ученичка се превръща в един такъв страховит индианец с бойна украса от черно-белите картинки на многократно прочитаните книжки на Фенимор Купър.

Своето колело Андрей би познал сред хиляди. Сред хиляди еднакви велосипеди „Урал“, мечтата на всяко момче - велосипеди, известни във всеки двор. Андрей помнеше, как беше получил своя нов железен другар за десетия си рожден ден, как през нощта не можеше да заспи от вълнение и за кой ли път тичаше в коридора да провери дали не е изчезнал някъде новият му приятел, още ли стои там, важно облегнат на единия педал, готов да понесе него, Андрей, към приключенията.

Той добре си спомняше, как изкараха за първи път новичкия му „Урал“ на двора, как татко му го учеше да пази равновесие, как приятелите на Андрей, стълпили се наоколо, кимайки одобрително, шумно обсъждаха дали са достатъчно напопени гумите, наред ли са кормилото и педалите.

Неговият, на Андрей, петнадесетгодишен живот щеше да се раздели на до и после. После, когато баща му щеше да ги напусне заради майката на това русоляво момиченце, и тайно, като крадец, отключвайки вратата им със своя ключ,

щеше да изнесе почти всички мебели и неговото колело в другото семейство. Защо той замина при тази тантуреста, немарливо гримирана, креслива жена? Не можеше ли да отиде при някоя друга? От друг двор, от друг град, от друга планета?

Ще седне неговата майка, на Андрей, вечер на изтърканото кресло-кушетка в полупразната квартира, ще закрие лицето си с ръце и ще седи така, безмълвна, до дълбока нощ, а той, петнадесетгодишният, ще поиска да убие баща си, кресливата му жена и това русоляво момиче, само и само да не вижда майка си така отчаяна. В един кратък миг той ще се превърне в мъж. Мъж, който, раздирайки юмруците си до кръв, ще се бие с момчетата от техния двор, отговаряйки по този начин на гадните им подигравки.

Ще минат доста години и Андрей ще си спомни как веднъж се позвъни на вратата им. Той и мама събираха последните вещи преди да заминат за новия си адрес. Братовчедите на мама бяха спечелили съдебно дело за събиране на семейството.

- Иди да отвориш, сине!

Той ще отвори и ще види баща си.

- Андрюшенка, аз такава...разбрах. Заминавате? Да се сбогуваме...

Андрей ще затвори вратата пред него.

- Кой беше, сине?

- Никой, мамо. Сбъркали са апартамента.

Олга Колева

Цикъл „Всечеловеки и няколко дурак“.

България, Бургас.

8 февруари 2018 г.

Моята река в отвъдното изтича –
с разпусната коса, задъхана, пенлива.
Ни помен от камък, ни помен от мъка
ни спомен от яма подводна –
не мога да я спра – в отвъдното тече –
не спира и изтича – морето я влече –
все по-широка става,
забравила съня – на извора душата,
в отвъдното тече – съдбата си разплита.
Не мога да я спра, все по-щастлива става,
защото е сама – в отвъдното избяга...

Даниела Добрева

Като стара къща се срутвам –
навътре във себе си.
Макар да изглеждат здрави и цели
стените ми.
Там вътре тупти едно сърчице
колкото малка искрица в огнището.
Както звездата-пулсар, която тупти
сред космически облаци прах.
Всички те са мои сестри – къщи-звезди,
като стари слънца разнебитени

IN MEMORIAM

Нека светлината те води напред и нагоре към сияйните духовни висини!

На 25 април 2021 г. премина Прага на духовния свят голямата българска актриса, скъпата ни приятелка, Богдана Вульпе. До края на живота си тя остана свързана с изкуството, антропософията, семейството и приятелите си.

Богдана Вульпе е родена на 30 октомври 1940 г. в София, в семейството на оперния певец Николай Вульпе, майка ѝ е учителка. Тя е внучка на известния оперен певец Иван Вульпе - създател на българската вокална школа и един от основоположниците на Софийската опера.

Сред най-открояващите се качества на Богдана бяха оптимизъм, вдъхновение, любов и артистизъм! Със своята сърдечна усмивка тя можеше да вдъхне на хората смелост. Със силата на словото си, с таланта си, Богдана сякаш омагьосваше публиката и живееше на сцената и в живота като голяма актриса, като жизнерадостна и позитивна личност! С топлия си завладяващ глас тя откриваше за хората света на изкуството и красотата. Показваше им духовната светлина.

След като завършва НАТФИЗ, Богдана играе на няколко театрални сцени, а от 1965 г. изявява таланта си в „Театър на словото“. Тя изнасяше стотици рецитали и спектакли по цялата страна с голямо вдъхновение и любов. Имаше огромен репертоар от творби на велики поети и писатели. Моноспектакълът ѝ „Пазете се, в града има блуждаещи огънове“ от Андерсен има повече от 1200 представления, а „Странстванията на Чайлд Харолд“ - над 800. Богдана беше лауреат на повече от двадесет конкурса на художественото слово, имаше роли в театрални постановки и филми. Запомнящ се е големият успех на рециталите ѝ от творбите на българските поети и писатели: Вазов, Ботев, Смирненски, Вапцаров, Чудомир, Елин Пелин и други. Нейната възторжена и признателна публика дълго я аплодираше за прекрасните ѝ изпълнения!

Може би, защото произхождаше от изключително талантлив род на певци и музиканти, на артистични хора, които са били отдадени на българското изкуство, тя притежаваше многостранен, неоспорим талант. Тази отдаденост, която ѝ беше завещана от нейните предци, Богдана превърна в свое верую, в смисъл на живота си не само като актриса, но и като антропософ. До Духовната наука тя се докосва през 1978 г., след срещата си с госпожа Вера Гюлгелиева, която ѝ открива света на антропософията. Богдана смело тръгва по духовната пътека и оттогава повече от четиридесет години участва с ентузиазъм в съботните антропософски събирания на група „Михаил“ в дома на Светла Бисерова, с която я свързваше сърдечно приятелство и която ѝ помагаше за всичко.

Богдана беше любяща, усмихната и доброжелателна,

Богдана Вульпе

умееше да вдъхновява хората, да търси и да вижда доброто навсякъде, да приема „всяко зло за добро“ и да прощава. Имаше удивителна житейска философия, че ще се справи с всички трудности, никога не хленчеше, не падаше духом, и въпреки житейските неслоди, с Михаилова смелост посрещаше съдбата си. Тя често казваше, че нейната вътрешна сила и висок дух идват от антропософията, на която посвети голяма част от живота си. С истинска страст Богдана четеше книгите на Рудолф Щайнер и с голямо желание направи видеозаписи на някои от тях. Те могат да се намерят в You Tube.

В антропософския живот тя се включваше много активно, беше член на Първи окултен клас. С ентузиазъм участваше в празниците, организирани от Антропософското общество в България с рецитали и други артистични прояви, често съвместно с голямата актриса Нина Стамова. Включваше се във Валдорфските инициативи, членуваше в Сдружение „Приятели на Валдорфската педагогика“, участваше в курса на Мария де Зваан по „Социална художествена терапия“, в група „Ариадна“ за работа с починалите и в групата за „Работа с биографията“, ръководена от Светла Бисерова. През 2012 г. Богдана изнесе прекрасен рецитал „Хор на живите и мъртвите“ с група участници в семинара „Живот и смърт култура на умираването“.

Богдана говореше с голямо благоговение и възторг за антропософията, насърчаваше и подкрепяше хората, които се колебаеха дали да поемат по този духовен път. Където и да отидеше сред антропософските среди, тя навсякъде беше посрещана с любов и радост. Умееше да обединява хората и да ги вдъхновява със своето изкуство, артистичност и непоколебима вяра в силата на антропософията, която може да прероди човека и света за истински живот в духа. Беше много непринудена, общуването за нея беше естествено и сърдечно.

Любовта ѝ към музиката, театъра и киното, беше словична, често посещаваше оперни спектакли, концерти, пиеси и филми. Имаше огромно желание да види, да чуе, да съпреживее всички артистични изяви в София. Изпитваше истинска наслада от срещите си с изкуството. Богдана умееше да се радва на постиженията на другите артисти и на хората, които имат творчески изяви.

На своите приятели и почитатели Богдана подари един последен, незабравим, брилянтен рецитал за своята юбилейна, осемдесета годишнина през ноември 2020г., и беше почетена с нестихващи аплодисменти от своята публика!

Богдана Бульпе беше щастлива и горда със своята фамилия с прекрасните си син, дъщеря, пет внучки, две правнучки и един правнук!

В дните, изпълнени с Великденско настроение и радост от Възкресение Христово, Богдана напусна земния свят и се пресели в отвъдния, и оттам ще продължи да ни изпраща своята любов и вяра в тържеството на антропософията!

Нека нашите души да бъдат изпълнени с благодарност, любов и възхищение към Богдана Вульпе, която обичаше с цялото си сърце хората, антропософията, изкуството, живота, природата, красотата и света! Нека светлината да я води напред и нагоре към сияйните духовни висини!

На починалите приятели

*Трепти пак Слънцето
във дреха златошита.
Отново лятото пристига
в своя огнен дом.
Издигат пламъци
нагоре в небесата,
любов и светлина -
за вас души,
в духовни висини.*

Вихра Калапишева

Светъл път, Юле!

На 30 Март 2021г., в 14:16 часа прага премина добре познатата в антропософските среди Юлиана Янкова. Юлето беше педагог, журналист, приятел, човек. Отдадена на идеите на валдорфската педагогика, непрестанно търсеше пътища за интегрирането и в живота и възпитанието на децата, в мисията на родителите. Нейните инициативи „Валдорфски вечери за родители“ и „Даскало Творители“ обърнаха взора на много хора към тези идеи.

Любяща, загрижена, сърдечна, винаги по детски усмихната, но и излъчваща мъдрост и достояние, Юлето докосна сърцата на много хора с посланията и поезията си. Нейните прозрения са безценни и тепърва ще бъдат разбирани и търсени. А семенцата - идеи намират благодатна почва в сърцето на всеки, до когото се е докоснала. От нас зависи как ще се погрижим за тях, за да пораснат и разцъфтят.

Изпращаме я с любов и попътна песен:

Юлиана Янкова

*Лети, Юле, лети в небесата,
там нейде далече, далече отвъд,
където ангели обгръщат душата
с криле и грижа по новия път.*

*И светлината твоя ще грее отгоре-
компас за човека във тъмната нощ.
Духът ти безбрежен ще свети в простора
и ние ще сочим нагоре със пръст.*

*А там – усмивка сияйна в небето,
смехът ти в ушите искрящ ще звъни.
Ще правиш в душите ни светло и леко.
Аз знам, Юле, и вярвам! Ти просто БЪДИ!*

Цветя Мишкова

НОВИ КНИГИ

„Спиралите на биографията“ – автор: Трайчо Франгов

Още една книга на Издателско ателие Аб излезе от печат през април. „Спиралите на биографията“ е шестата книга на д-р Франгов. Авторът е добре познат на българския читател. Той е председател на Антропософското общество в България, преподавател в Медицинска академия и хирург в Александровска болница.

В „Спиралите на биографията“ д-р Франгов представя една ефективна методика за работа с биографията и биографичните закономерности. Книгата е еднакво полезна, както за опитния читател, който вече е извървял част от пътя на себепознанието, така и за съвсем младия човек, намиращ се в началото на изследването си. Запознавайки се с тази методика на духовното себеразвитие, читателят се чувства поканен да започне собственото си изследване върху закономерностите на седемгодишните

периоди, връзките на човешкия живот с планетите и неподвижните звезди, свободата да намери личните си периоди, значението на определена година, както и проследяването на периодите преди и след нея. Колкото и добре да бъдат поднесени търсените истини, читателят винаги предпочита някой да му ги сподели от личен опит. Точно това той би могъл да открие в „Биографията като пътуване и карма“. Но в „Спиралите на биографията“ личният изследователски опит е втъкан в едно дълбоко проучване на антропософското познания в тази област.

Работата с биография никога не е била лесна и забавна, така че на всеки изследовател му трябва кураж, за да започне и продължи навлизането в биографичните особености. Повечето читатели получават тази добре премерена доза кураж в зависимост от това, какво и колко

могат да вземат от съдържанието на „Спиралите на биографията“. Идеята за работа с биографията не е нова за читателя на „Антропософски вест“. Той е фрагментарно запознат с изследванията на някои автори, които имат своя принос в биографичната работа. През последните три години тази работа се появява и в програмата на летния антропософски лагер. Но тук е даден метод плюс система, а това прави биографичното изследване много сериозно и задълбочено. С широка ерудиция авторът разглежда ролята на изкуството в човешкия живот, възгледите на съвременни и антични философи, приноса на известни личности в общочовешката еволюция, знаците и реперите на кармата, индивидуално поставени в човешкия живот. Посочен е основният мотив в изследването на личната биография – „намирането на скритото Себе, онази част от душата, която рядко напомня за себе си.“ Човекът е разгледан като мост между миналото и бъдещето. Преминаването на моста не само е неговата специална задача за бъдещето, но и настоящата книга е едно обучение в изпълнението на тази епохална задача

Голяма част от поднесените истини изглеждат добре познати на по-възрастния читател, но точно в това се крие успехът на „Спиралите на биографията“, че човекът, който е извървял донякъде пътя на себепознанието, се чувства подтикнат да продължи напред. Ползата от този подтик е голяма, а всеки малък нов успех по пътя се изживява като лично възнаграждение. Проучването на истината за собствената биография винаги е бил един труден процес, който често се изоставя по средата на пътя. По същия начин, както за да се започне отново и да се продължи до края, се изисква храброст и търпение, така и самото прочитане на „Спиралите на биографията“ е неравен процес, който протича с прекъсване на четенето и осмислянето на поднесените истини и разгаданите тайни. Съществуват и читатели, които с лекота биха стигнали до последните страници на книгата без прекъсване. Те са онези, които често са си задавали следните въпроси: „Може ли миналото да стане така реално

както настоящето и да се превърща в едно предвидимо бъдеще?; Какво подготвя живота и съдбата за бъдещата епоха на братството?; Приема ли човек досегашния си живот, може ли да живее със спомена, без да се самоосъжда, да избягва определени епизоди и събития?; Има ли куража да бъда свободен, да вземам сам решенията си, да рискувам, да следвам сърцето си, интуицията си?“ Редовното търсене на отговорите е само една малка част от стимулите, които подтикат читателя да продължи и да стигне до края на изследването. Но в тази книга се намират отговорите на много повече фундаментални въпроси за биографията „като пътуване и карма“. Несъмнено, двете последни книги на д-р Франгов тематично си принадлежат и се допълват. Но интересно е това, че след внимателното прочитане на шестата книга, читателят се връща към петата. Едва тогава предпоследната книга, „Биографията като пътуване и карма“ разкрива цялото съдържание на изпреварващото духовно изследване. Един много внимателен прочит на всички размисли в тяхната последователност довежда читателя до откритието на личната тайна на своето собствено дълголетие - тайна, каквато според автора има всеки човек. Но още преди разкриването на тайната, читателят се връща и към посочените от д-р Франгов стъпки, за които никога не е късно, но е добре да се направят навреме.

Пожелавайки на автора творческо дълголетие, ние оставаме в очакване на следващата част от това духовно изследване. Няма съмнение, че когато се навлиза в третата Сатурнова фаза -годините от 60 до 90 - предстои най-стръмната част на духовния път. И точно защото тя е най-трудната част, затова духовният изследовател е и най-силно мотивиран „да се пребори в тази надпревара с времето и да хване контрола му в ръцете си“. Така че имаме основание да очакваме след години една следваща биографично-изследователска книга.

Веселина Велкова

„Философия на свободата като път към себепознание“ – автор: Рита Стебинг

Авторът на „Философия на свободата като път към себепознание“ е и преводач на „Истина и наука“ и на „Философия на свободата“, както и на автобиографията на Рудолф Щайнер. Тя е много добре запозната с неговите трудове. Има голям опит в представянето на философските идеи на Рудолф Щайнер в САЩ, Англия и Германия, което е правила в продължение на много години.

Симфонията на творческото слово

Ако в хода на годината наблюдаваме умиращите птици виждаме, как те притежават спиритизирано вещество и желаят да дадат това духовно вещество на висшите светове, за да го освободят от земята. Но тук е нужен посредник. И тези посредници са силфите. Факт е, че чрез умирация птици свят въздухът непрекъснато се изпълва с астралност. Тази астралност е от по-нисък порядък, но въпреки това е астралност, астрална субстанция. При това пърхане на астралитета - или „кръжене“ може да е по-добра дума - в тази астралност се движат силфите. Те поемат това, което идва от умирация птици свят и го пренасят с чувство на копнеж нагоре във висините, желяйки само да бъдат вдихвани от съществата на висшите йерархии. Те предлагат себе си като онова, което доставя дишането - съществуване на висшите йерархии. Това е великолепен спектакъл - с умирация птици свят, това астрално, вътрешно излъчвано вещество преминава във въздуха. Силфите проблясват като сини светкавици и в синята светлина, която предполага първо по-зелени, после по-червени тонове, те поглъщат тази астралност, идваща от птичия свят и се стрелват нагоре. И ако следваме това движение в космоса, виждаме как те биват вдихвани от съществата на висшите йерархии.

Така човек може да каже: Гномите пренасят един свят в друг по отношение на неговата структура. Напредват в посока - изразът се използва само като сравнение - която е хоризонтална с еволюцията. Другите същества – уиндините и силфите – се понасят нагоре, изпитвайки блаженство в отдаването на себе си до смърт, погълнати чрез вдихването. Така те продължават да живеят в по-висшите йерархии. Вътре в тях те изживяват своята вечност.

И когато наблюдаваме делата на огнените същества, саламандрите, виждаме как прахът по крилата на пеперудата сякаш се разтваря в нищото след смъртта и. Но всъщност не се разтваря в нищо. Това, което се посипва като прах от крилата на пеперудата е най-силно одухотворената материя. И всичко това преминава в топлиния етер, всяка частица прах преминава като микроскопична комета в топлината на земята.

Съществата на висшите йерархии гледат към земята, а това, което виждат основно, е съществуването на пеперуди и насекоми и делата на огнените същества. А те, саламандрите, намират най-високия си екстаз в осъзнаването, че те са тези, които се представят пред духовните очи на висшите йерархии. Те намират своето най-голямо блаженство в това да бъдат наблюдавани от тях и се стремят нагоре, като носят със себе си знанието за земята.

Всички те, елементарните същества, са посредниците между Земята и Духа -Космос.

Рудолф Щайнер

АНТРОПОСОФСКИ ГРУПИ

ВАРНА

Антропософска група
„**Михайлова ковачница**“
Радослава Ангелова
тел. 0878 478 638

СОФИЯ

Група „**Михаил**“
Лалка Фингарова, тел. (02) 868 99 49;
0888 263 741

Антропософско лечебно пеене Аудитум - Вслушване

Калина Радичева 0888 227 017
Красимира Калчева 0878 909 312

Антропософски кръг „Аристотел“

Доц. д-р Иванка Кирова,
тел. (02) 831 78 74

Група „Рудолф Щайнер“

Александър Бояджиев
тел. 0888 406 095

Група „Ариадна“

Диана Ботушарова
тел. (02) 840 7643; 0879 923 866

Група „ЛОГОС“

Константин Йорданов
тел. 0894 515 355

Група „Космософия“

Лиана Антонова, тел. (02) 856 67 35

Курсове по антропософска социална арт-терапия

За връзка:

Снежана Бечева 0887 049 946
Вихра Калапишева 0887 152 335.

СТАРА ЗАГОРА

Група „Антропос-София“
Дора Петрова, тел. (042) 643 500

Група „Рудолф Щайнер“

Георги Акабалиев, тел. 0878 398 509

Евритмия за деца и възрастни

Диана Демирева, тел. 0887559777,

Социална художествена терапия „Дъгата на Дочка“

Дора Петрова, тел. (042) 643 500

БУРГАС

Антропософска група
Димитър Колев 0889 611 444

ЯМБОЛ

Група „Светлина“
д-р Ива Манева, тел. 0887 179 057

ПЛЕВЕН

Група „Михаил“
Моника Хаджиева тел. 0878 250 730

ПЛОВДИВ

Група „Мани“
Тони Кюмюджиян-0888992862
Мартин Атанасов-0883604339

ФОНД за НАБИРАНЕ на СРЕДСТВА

за закупуване на
Антропософски дом
в София (към АОб)

Дарителски сметки:
BGL BG24UNCR76301075590031
USD BG10UNCR76301175509595
EUR BG07UNCR76301475508630

Текуща наличност: 4735 лв.

За контакти:

Георги Акабалиев – 0878 398 509
Александър Бояджиев – 0888 406 095
БЛАГОДАРИМ !

Скъпи приятели, уважаеми
читатели на „Антропософски вест“,
Всеки, който желае да изкаже мнение
или коментар по разискваните в
настоящия и бъдещите броеве на вестника
теми, може да ни пише на е-mail:
vestnik@aobg.org . **Очакваме ви.**
От редакцията

РЕДАКЦИОННА КОЛЕГИЯ

Христина Ангелова
Веселина Велкова
Диана Ботушарова
Георги Акабалиев
Тел: 0889 291988; 0897 728885
е-mail: vestnik@aobg.org
уебсайт: www.aobg.org

Отговорност за съдържанието на
публикуваните материали носят
единствено техните автори.